

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
2022. MÁJUS

b o n u m p u b l i c u m

LUDOVIKA FESZTIVÁL

– Színes programok, sztárfellépők, fergeteges fesztiválhangulat 12

NKE Hackathon 2022

– Tervezd meg Te a jövőt! 51

TELE VOLT HUMORRAL
AZ ELMÚLT 50 ÉV – JANZA FRIGYES

NY. R. VEZÉRŐRNAGY 06

„Elitnek tartották magukat, nagy szakértelmű, nagy feladatokra hivatott elitnek.”

Május 23-án nyílik meg a Ludovika Akadémia történetét feldolgozó állandó múzeum, amely nem egyszerű hadtörténelmi kiállítás, központjában nem az események, hanem elsősorban a nagy szakértelmű, nagy feladatokra hivatott emberek állnak.

- ◆ több száz eddig soha nem látott műtárgy, fotó és dokumentum
- ◆ eddig ismeretlen filmfelvételek
- ◆ iOS- és Android-applikáció
- ◆ audio guide
- ◆ modern, digitális vetített és VR-élményelemek

A kiállítás forgatókönyvét Csikány Tamás, Kedves Gyula és Németh Balázs jegyzi.
A tárlat anyagát egyetemünk saját gyűjteménye, a HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum,
a Magyar Nemzeti Múzeum és magángyűjtők műtárgyai teszik gazdaggá, élményszerűvé.

90 év az űrben, 90 év a Földön

A magyar választási rendszer

Macron győzelme két déjá vu érzést is előhozhat

LUDOVIKA FESZTIVÁL ÚJ KÖNTÖSBEN

Tizenegyedik alkalommal rendezte meg egyetemünk a Ludovika Fesztivált, amelynek idén is az Orczy-park adott otthont.

Az esemény 2010-ben a kiemelkedő elődök előtt tisztelegve, hagyományteremtő céllal indult, és azóta is a honvédtisztképzés mérföldkövének számító, tisztavatást megelőző századik napon rendezik. A legkiemelkedőbb végzős honvédtisztjelöltek a fesztivál keretében megrendezett Száznapos ünnepségen vehetik át tanulmányi díjaikat. A nap további részében a nagyközönség testközelből ismerheti meg a hivatásos életpályákat, nem csupán a katonait, hanem a rendvédelmit és katasztrófavédelmit is, bemutatókat tekinthet meg, a kisebbek pedig családi programokon vehetnek részt. A Ludovika Fesztivál 2022-re – két év kihagyás után – háromnapos zenei fesztivállá nőtte ki magát, ahol a korábbi hagyományok ugyanúgy helyet kaptak, mint a zenei sztárfellépők és a bulizás. Akik május 5-7. között ellátogattak az Orczy-parkba, részesei lehettek annak a pezsgő fesztiválhangulatnak, amely nem csupán a 27 méteres nagyszínpadnak vagy a partysátornak volt köszönhető, hanem a kiváló 23 zenei fellépőnek is, és annak a több mint hatezer embernek, akik velünk kezdték a fesztiválszezont.

Szilágyi Dénes főszerkesztő

TARTALOM 2022. MÁJUS

02	MOZAIK	29	MELLŐZÖTT TESTRÉSZ SEGÍTHETI AZ ÁLDOZATOK AZONOSÍTÁSÁT	46	TÖBB MŰANYAG LESZ AZ ÓCEÁNOKBAN, MINT HAL
06	TELE VOLT HUMORRAL AZ ELMŰLT 50 ÉV – JANZA FRIGYES NYUGÁLLOMÁNYÚ R. VEZÉRKÖRNAGY	32	MACRON GYŐZELME KÉT DÉJÁ VU ÉLMÉNYT IS ELŐHOZHAT	48	KÖZÖS FELLÉPÉS A MIKROBIÁLISAN BEFOLYÁSOLT KORROZÍÓVAL SZEMBEN
12	LUDOVIKA FESZTIVÁL	35	OKTATÓK A VILÁG KÖRÜL – MÁTYÁS SZABOLCS RENDŐR ŐRNAGY	51	TERVEZD MEG TE A BIZTONSÁGOSABB JÖVŐT! – NKE HACKATHON 2022
15	90 ÉV AZ ŰRBEN, 90 ÉV A FÖLDÖN	38	MEGOLDÁSOK HATÁR NÉLKÜL	54	KATONASZENTEK – SZENT JOHANNA
18	TÖRJ KI A (SZÜRŐ)BUBORÉKBÓL	40	RENDKÍVÜL SÜLYOSAK LEHETNEK AZ OROSZ–UKRÁN HÁBORÚ HUMANITÁRIUS KÖVETKEZMÉNYEI	55	KIBERNYOMOZÓK NAGYÍTÓVAL?
20	SZÁLLJ VELEM!	43	KÖZÖS ÉRDEKEK, KÖZÖS ÉRTÉKEK	56	MILYEN LESZ A DIGITÁLIS KÖZTEHERVISELÉS?
23	A MAGYAR VÁLASZTÁSI RENDSZER				
26	FOTELKOMMENTELÉS? NEM, FOTELÜGYINTÉZÉS!				

MOZAIK

MEGALAKULT A KÖZIGAZGATÁSI TOVÁBBKÉPZÉSI KOLLÉGIUM

Megalakult a Közigazgatási Továbbképzési Kollégium (KTK), a belügyminiszter továbbképzéssel, valamint a Miniszterelnökséget vezető miniszter fővárosi és megyei kormányhivatalok kormánytisztviselőinek továbbképzésével összefüggő feladatait segítő szakmai tanácsadó és véleményező testülete. A testület elnöke Deli Gergely, a Nemzeti Közszerződési Egyetem rektora. A KTK elnökhelyettesi pozícióba Kis Norbertet, az NKE fejlesztési rektorhelyettesét kérte fel. Az ülésen véleményezték az NKE által készített 2021. évben megvalósított közszolgálati továbbképzésekről és az éves továbbképzési tervek végrehajtásáról szóló jelentést. A KTK továbbá új közszolgálati továbbképzési programok jegyzékbe vételéről döntött, és meghatározta a 2022. év közszolgálati továbbképzési rendszer fejlesztésének irányait az „innováció”, a „motiváció”, a „digitalizáció” és a „minőség” jegyében.

VEZÉRŐRNAGGYÁ LÉPTETTÉK ELŐ KOVÁCS GÁBOR RENDŐR DANDÁRTÁBORNOKOT

Áder János, Magyarország köztársasági elnöke – a belügyminiszter előterjesztésére – több évtizedes kimagasló szolgálati tevékenysége elismerésül a Rendőrség napja alkalmából előléptette rendőr vezérőrnaggyá Kovács Gábor r. dandártábornokot, a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar dékánját. Kovács Gábor több mint három évtizede oktatja a jövő tisztjeit, kétszáz publikáció szerzője, a Magyar Rendészettudományi Társaság Főtitkára, az Európai Rendőrákadémiák Szövetségének elnökhelyettese. A vezérőrnagy számos kitüntetés birtokosa, fő kutatási területe a határrendészet, a rendészeti képzés, a vezetés- és szervezéstudomány, a rendészeti vezetéstudomány.

1848-49 ÉS 1956 A SAJTÓSZABADSÁG RÖVID IDEIG TARTÓ GYŐZELMÉRŐL IS SZÓLT

Az Ostrakon Szakkollégium által rendezett IX. Ostrakon Szakmai és Kulturális Napok programsorozat keretein belül rendezték meg a Sajtószabadság és média a történelem vége után című előadást a Ludovika Campus Oktatási Központjában május 3-án. E dátumot az ENSZ Közgyűlése a nemzetközi sajtószabadság napjává nyilvánította annak érdekében, hogy felhívja a figyelmet a szabad sajtó fontosságára, és hogy emlékeztesse a kormányzatokat a szabad véleménynyilvánítás jogának tiszteletére és betartására, amelyet az emberi jogok egyetemes nyilatkozatának 19. cikkelye is védelmez. Mindezek apropóján a téma körbejárására a Szakkollégium Koltay Andrást, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) elnökét, az NKE prorektorát, az NKE Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar kutatóprofesszorát kérte fel.

„MI IS RÓMAIAK VAGYUNK”

Ingergazdag környezetben, pápák és bíborosok közvetlen közelében, a vatikáni diplomácia világában töltött el két évtizedet Somorjai Ádám pannonthalmi bencés szerzetes, aki élményeiről a Nemzeti Közszerződési Egyetem hallgatóinak tartott előadást. Az erkölcsotológus, egyháztörténeti kutató szerint mi magyarok is rómainak érezhetjük magunkat, mert katolikus országgént a Nyugathoz tartozunk, így ne legyen kisebbségi érzésünk. Képgazdag előadásában Somorjai Ádám életének meghatározó állomásairól szólt. Mint arra visszaemlékezett: 1997 januárjában került a Vatikáni Államtitkárság szolgálatába, ahol elvégezte a Szenttéavatási Kongregáció tanfolyamát. 1998-tól a Szenttéavatási Kongregáció konzultoraként (tanácsosaként) is működött. 2000 elején kapcsolódott be Mindszenty József szentté avatási perébe, 2007-ig a per relátora (szakértője) volt. 2007 októberétől 2012-ig ismét konzultorként vett részt a Kongregáció munkájában. Számos forráskiadványt készített Mindszenty tevékenységéről és az Apostoli Szentszékekkel való kapcsolatairól.

FELAVATTÁK GYŰRŰIKET A VÉGZŐS HALLGATÓK

A koronavírus-járvány miatt két év kényszerkihagyás után rendezte meg újra hagyományos gyűrű-avatató ceremóniáját a Nemzeti Közszerződési Egyetem, a Ludovika Főépület Dísztermében. A gyűrű-avatató ünnepség a végzős hallgatók tiszteletére rendezett esemény, amelynek célja az egyetemi pecsétgyűrűk ünnepélyes átadása és felavatása. „Mit jelképez a gyűrű, amelynek avatóünnepségén vagyunk?” – tette fel a kérdést köszöntőjében Christián László r. dandártábornok, az NKE oktatási rektorhelyettese. „Jelképezi az elköteleződést, annak is azt a válfaját, amikor a köz szolgálatára köteleződünk el. Ezt a nagyon fontos és nagyon mély elköteleződést jelképezi egyetemünk jelmondata is: »A haza szolgálatában«” – mutatott rá. „A gyűrű jelképezi a kötődést az Egyetemhez, ezért, kérem, legyenek erre büszkék a mai napon, a diploma átvételének pillanataiban, és majd tíz-húsz év múlva is, amikor mindezekre visszatekintenek” – mondta Christián László.

DÍSZDOKTORI CÍMET ADOMÁNYOZOTT AZ NKE

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Szenátusa tiszteletbeli doktori címmel ismerte el Hojzat Adeli munkásságát a Ludovika Főépület Szent László-kápolnájában. Az átadón részt vett Pohl Árpád dandártábornok, az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar dékánja, Kovács Gábor r. dandártábornok, az NKE Rendészettudományi Kar dékánja, Bíró Tibor, az NKE Víz tudományi Kar dékánja, valamint Zachar Péter Krisztián, az NKE Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar nemzetközi dékánhelyettese. Az ünnepséget Deli Gergely rektor nyitotta meg. „Az elmúlt évtizedek alatt Hojzat Adeli hozzáértésének és lelkiismeretes munkájának hála világszerte elismert mérnök szakember lett” – emelte ki a rektor.

Az elismerésben részesült szakembert méltató beszédében Makó Csaba, az NKE professor emeritusa hangsúlyozta, ezen elismerés mögött olyan életút áll, amely magában foglal több mint hatszáz publikációt, és számos tiszteletbeli doktori kitüntetést a világ minden pontján. Ezen felül Adeli az Institute of Electrical and Electronics Engineers és az American Association for the Advancement of Science tagja, valamint az Ohio Állami Egyetem professzora.

KÖZGAZDÁSZ SZAKÉRTŐK ESZMECSERÉJE AZ INTEGRÁCIÓRÓL

A Ludovika Egyetemi Kiadó és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont (EJKK) Gazdaság és Versenyképesség Kutatóintézete (GVKI) közös szervezésében rendezték meg azt a kerekasztal-beszélgetést, amelyben közgazdász szakértők cseréltek eszmét aktuális gazdasági kérdésekről. Az esemény apropóját a Halmi Péter akadémikus, az NKE ÁNTK Közpénzügyi Tanszékének oktatója által vezetett, A modern állam gazdasági szerepének legújabb dimenziói című, az európai integrációról szóló, a Ludovika Kutatóműhely keretében elvégzett kutatásainak eredményeit tartalmazó könyvsorozat kötetei adták. Kutasi Gábor egyetemi docens, a GVKI vezetőjének köszöntője után az NKE rektora, Deli Gergely, az esemény levezető elnöke elmondta: büszkeség az intézmény számára, hogy értékelvű európeerek beszélgetnek e rendezvényen egy magas szakmai igénnyel íródott, a közgazdaságtani gondolkodás keretein túlmutató, a társadalom és a politikai felé is nyitott kötetek kapcsán. „Ez a fajta nyitottság teszi e műveket értékessé a nem közgazdászok számára is” – mutatott rá.

ÉRASMUS-KOORDINÁTORI TALÁLKOZÓT RENDEZETT AZ NKE

A pandémia miatti kihagyást követően két év után ismét megrendezték a Tempus Közalapítvány Erasmus+ koordinátori találkozóját, amelynek ezúttal a Nemzeti Közszolgálati Egyetem adott otthont. Bokodi Szabolcs, a Közalapítvány felsőoktatási igazgatója köszöntötte a vendégeket, majd Koller Boglárka, az NKE nemzetközi rektorhelyettese üdvözölte a résztvevőket, arra buzdítva mindenkit, hogy fedezzék fel Budapest legszebb és legkorszerűbb egyetemi központját, a Ludovika Campust. A szervezők egyik célja volt, hogy a koordinátorok, akik az ország minden részéről látogattak el az eseményre, jobban megismerjék egymást, és megosszák a különböző területeken szerzett tapasztalataikat.

GULYÁS MICHELLE NYERTE A BUDAPESTI ÖTTUSA VILÁGKUPAVERSENYT

Magyar himnusszal ért véget a budapesti rendezésű öttusa világkupa verseny szombati napja, miután a nőknél Gulyás Michelle győzött a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen zajló eseményen. A duplán hazai közönség előtt versenyző Gulyás – aki a Nemzeti Közszolgálati Egyetem hallgatója – két verőhibával mehetett a bónuszvívásra, ahol négy győzelme nyolc extra másodpercet hozott a konyhára. Úszásban a harmadik legjobb időt teljesítette, így mindössze öt másodperc hátrányból várta a laser runt, ahol az első lövészet után máris az élre állt, és hamarosan az előnye lett ennyi. Hiába volt ingadozó a lövészetben nyújtott teljesítménye, az egész mezőny eléggé hektikusan teljesített a lőállásban. Mikor negyedszerre vették kezükbe a pisztolyt a versenyzők, az olasz Elena Micheli és az egyiptomi Szalma Abdelmakszud el is lőtte magát, így végül Gulyás rendkívül stabilan, utcahossznyi előnnyel nyerte meg a hazai világkupa verseny női egyéni versenyszámát.

Tele volt humorral az elmúlt 50 év

– Janza Frigyes nyugállományú rendőr vezérőrnagy

Tehenek és muslicák. Velük is végzett kutatásokat állatorvosként, de a tudományos fokozat megszerzése csak szépségtapaszt lett volna számára. Megalkotta a vegyes módszertani kutyakiképzést, találkozott „éghetetlen” szovjet űrhajós ruhával, de szemei előtt körvonalazódott egy korai közszolgálati egyetem képe is. Ismert és kevésbé ismert történeteken keresztül mutatjuk be – a nemrég hetvenötödik születésnapját ünneplő – Janza Frigyes nyugállományú rendőr vezérőrnagy eddigi életútját. Portré.

Egyenes(!) út az egyenruhához

Vagyis pont az ellenkezője. Bátyja a II. Rákóczi Ferenc Katonai Középiskolába járt, ahol 1956-ban, az iskola parancsnoka szolgálatra osztotta be a tanulókat, így ő mint negyedéves – miután már tanult oroszul is – tolmácsként látott el járőrszolgálatot. Ennek elismeréseként egy évvel később az ellenforradalom leverésében tanúsított hősiek magatartásáért Munkás-paraszt Hatalomért Emlékérmeket vehetett át. Ugyanazon a héten zárták ki édesapját a pártból, és fosztották meg országgyűlési mandátumától, mert a szovjet csapatokkal tárgyalt. Bátyja idővel altábornaggyá lépett elő, és ugyanúgy a hadsereg gazdasági vezetőjeként dolgozott, mint korábban édesapja, de kitüntetései miatt kényszerpihenőre küldték. „Mindkettőjüket Károlynak hívták, mindketten altábornagyok voltak,

a hadsereg gazdasági vezetői. Ugyanazért a cselekedetért egyikőjüket elismerték, míg másikat felmentették. Eltelt harminchárom év, és száznyolcvan fokok fordulat következett be, miközben nem változott semmi, csupán a megítélés lett más. Éppen ezért ragaszkodott édesapám ahhoz, hogy a közelébe se kerüljünk a fegyveres testületeknek, de végül mindhárman hivatásosok lettünk, véletlenül.”

Dunakeszi Kutyakiképző

Az oktatás első pillanattól kezdve a feladatai közé tartozott. Amikor 1971-ben a Dunakeszi Kutyakiképzőbe került, nemcsak állatorvosi tevékenységet, hanem idegélettant, anatómiát, táplálkozást is tanított. A központ iskolaként is működött: Janza Frigyes határőr tiszt tanfolyamon, rendőrkör- és bűnügyi tanfolyamon is tanított. Később kutyaórház létrehozásával bízták meg a központban belül. „Kétségtelen, hogy

Közép-Európa legjobban felszerelt és működő állatkórházává vált, négy-öt éven belül labort és műtőt is kialakítottunk, de személyesen is részt vettem a gyógyításban, EKG-val vizsgáltam kutyaakat, fogászatot működtettem, és gyomorszondás optoelektronikus vizsgálatokat is végeztem.” Abban az időben a közösség érdekében végzett tevékenységnek két színtere volt: a szakszervezet és a párt. A Belügyminisztériumban jól működtek a pártszervezetek, ahol kritikus, bajtársias hangulat uralkodott. Egy új rendelet ekkor hozta létre a parancsnok egyszemélyi felelős vezetői státuszát: azaz a párt alapszervezetének semmi beleszólása nem volt a parancsnoki tevékenységbe ettől fogva. „Korábban párttitkár is voltam, és vezettem az iskola mozgalmát is, de részt vettem egy kétéves vezetői felkészítésen is, így amikor 1983-ban kineveztek parancsnoknak, nem okozott nehézséget a feladat ellátása.”

Az újdonsült parancsnok

Újdonsült parancsnokként még azon a nyáron, egy riadó alkalmával, berendelték a Takács Jenő vezérőrnagy által vezetett M-Szervezési Csoportfőnökséghez, mert „feltevés szerint” a szomszédos Csehszlovákia ellen katonai műveletek indultak. „A parancsnokokat eligazították, de rajtam kívül senki nem tudta igazán, mitévő legyen. Én viszont igen, hiszen megtanultam mindent, állatorvosként nem adhattam lépéslőnyt a profiknak. Hadműveleti idő 15.50 perc. Kimentem, rágyújtottam a pipámra. Vártam. Takács kilépett mellém a folyosóra, és kérdőre vont, mire azt válaszoltam: 15.45-kor miniszteri engedéllyel befejeztük a munkát, és elindulhattunk a 25-28 perces autóbuszútra a Keleti pályaudvar felé, ahol a többiek – szokás szerint – mindig beugrottak még egy italra. Ha most indítottam volna el a kiértékelőket, akkor azok üres lakásokba érkeznek” – (nevet).

Kutatások – Szagazonosítás, tehének, muslicák

Ha szaglással foglalkozunk, el kell különítenünk a szag és a kémiai hírvivő anyagok (feromonok) fogalmát. Utóbbiak zömében vízben oldódó, gyorsan elpárolgó, illékony vegyületek, amelyek arra szolgálnak, hogy jelzést adjanak. Egy jelzés, a változó körülmények miatt, nem képes sokáig adott helyen megmaradni; a szag ezzel ellentétben két-három nap elteltével is jelen lehet. A muslicák is ilyen, néhány óra vagy perc alatt elillanó feromonokkal dolgoznak. „Akkoriban sok repülőgép- és autóbusz-eltérítés, túszejtés volt. Ha a fentiek ismeretében ezeknél az eseteknél feromonnal jelöljük meg a túszejtőket – külön módszertan és technika –, majd beengedjük

az ecetlegyeket, azok túszejtőkre szállnak, leleplezve őket”.

„Nagyon sok – elsősorban szaglással kapcsolatos – kísérletet végeztem a kutyakiképzőben. Annak idején, amikor szagazonosítással próbálkoztunk, kémiai tanulmányaimból tudtam, hogy a legjobb megkötő képességgel az aktív szén rendelkezik, így azzal (szénporral) átitatott textiliával próbáltuk rögzíteni a szagokat. A textil ugyan jól megkötötte a szagokat, csak nem adta le őket, nem indult be a szagok kipárolgása.” Közben 1981-ben Moszkvába érkezett az ottani szervek meghívására. A magyar delegációt egy európai híró kriminalista fogadta a központi technikai laboratóriumban, ahol egy, a szovjetek által készített éghetetlen űrhajósruhát mutattak be – az elmondások alapján minden körülmény között megvédi az űrhajóst. A ruha anyagából dolgozva végeztek szagmintavételt, de a fent említett probléma miatt fel kellett melegíteni a mintát, és egyenáram két pólusa közé helyezni, ahol az áram hatására beindul a párolgás, amelyre a kutya azonnal reagálhat. „Bemutatták a kísérletet: abban a pillanatban, ahogy a potenciométert feltekerték, az éghetetlennek hitt szovjet űrhajósruha lobbant egyet, pernye és hamu terítette be az egész laboratóriumot. »

Valószínűleg fordítva kötötték be a pólusokat, ezért kapott lángra az éghetetlen szovjet úrhajósruha” – (nevet). Janza Frigyes csapatvezetőként részt vett egy soha nem publikált kutatásban: az egyszer már leelt teheneknél tanulmányozták a második vemhesség előtti csendes ivarzást. Az állat ilyenkor nem mutatja a normál vemhesség jellemzőit, így az inszeminátorok nem tudják, megkezdhetik-e a megtermékenyítés költséges folyamatát. Hazánkban akkoriban – az európai átlaghoz képest jóval magasabb – 3 fölött volt az eredményes inszeminátori beavatkozások száma, jobb országokban ez 1,8 körül alakult. „Mivel elsősorban a szagazonosítás iránt érdeklődtem, felvettem, hogy ivarzási időszakban vegyünk kenetet az állatoktól, azt szag rögzítéshez használt üvegekben tárolva, szagazonosítással dolgozzuk fel. Az erre a szagra kiképzett kutya pontosan meg tudta mondani, hogy az állat csendesen ivarzik, vagy nem ivarzik.” Az eljárás bevezetésével mostani árfolyamon milliárdos megtakarítást tudtak volna elérni.

Vegyes módszertani kiképzéssel az élre!
A kutyakiképzőben töltött évek során figyelt fel arra, hogy a pavlovi reflex kiépítésére alapuló kiképzési technológia nem működik minden esetben, ezért pszichofiziológiával kezdett foglalkozni, de előjárói háromszor is elutasították jelentkezését az ELTE pszichológia szakára. „Volt egy pszichológushallgató ismerősöm, akitől megkaptam az egyetemi jegyzeteket, és a felügyeletével gyakorlatilag két év alatt elvégeztem a szak elméleti részét.” Az ismeretekkel felvértezve kidolgozta az operáns viselkedéshez illő kiképzés logikai módszertanát, majd parancsnoksága idején beépítette azt a kiképzésbe. „Az operáns viselkedés lényege az igen-nem válasz. Az Üljl! vezényszót nagyjából két óra alatt nagyon egyszerűen megtaníthatjuk pavlovi reflexekkel a kutyáknak: a pórázt meg kell emelni, a hátsóját lenyomni, és közben mondani a vezényszót. A sikeres végrehajtást követően pedig jutalmazhatunk.

„MEGTISZTELTETÉSNEK TARTOM, HOGY A HAZÁMAT SZOLGÁLHATOM!” Janza Frigyes szakmai pályafutása során számtalan elismerésben részesült. Érdemrendek, kitüntetések, érdemjelek, díjak, oklevelek sokasága pihen a polcain. Négy felsőoktatási intézmény címzetes oktatója. Kapott tudományos és tudományszervezési elismeréseket, díjakat. Több társadalmi szervezetnek, egyesületnek alapítója vagy regnáló vezetője tagja. Kapott elismeréseket idegen országok államfőitől, minisztereitől. Mégis, legbüszkébb alma matere díszpolgári címére, és az NKE díszpolgári címére. Ez a két, közösségek által adományozott díszpolgári cím keretezi a közszolgálatban eltöltött 51 évét.

A másik módszernél megvárom, míg a kutya magától leül, hiszen ez neki természetes testhelyzet, és ha ezt megteszi, akkor megjutalmazom. Egy óra múlva ismét eszébe jut, hogy amikor leült, kapott jutalomfalatot, így újra meg fogja tenni, amiért újra megdicsérem. Ez így értelmetlenül lassú folyamat.” Az ilyen egyszerűbb mozgássorok betanítására a pavlovi módszer a legmegfelelőbb, de vannak olyan helyzetek is, amikor hatásosabb, ha a kutya számára leszűkítjük a körülményeket, hogy csak igen-nem válasz maradjon. Amennyiben helyes választ ad, megdicsérjük, ha helytelen, megbüntetjük. Így megtanulja, hogy egyes szituációkban hogyan viselkedjen. Előfordulnak helyzetek, amikor a vezető kénytelen a kutyára hagyni a döntést. Az, hogy a nyolcvanas évek közepén Európa-bajnokságokat nyertek kábítószer- és robbanószerkereső kutyásaink, ennek, a feltételes reflexen és operáns viselkedésen alapuló, vegyes módszertani kiképzésnek volt köszönhető.

A tudományos pályáról
Mindig is a gyakorlati életben volt a helye, a tudományos fokozat megszerzéséhez vezető út lassúsága és körülményessége nem vonzotta. „Azt gondolom, a tudományos pálya azoknak szól, akik tényleg kutatással foglalkoznak, így aztán soha nem szereztem tudományos fokozatot”. Témái közül öt-hat önmagában is tudományos dolgozat lehetett volna, de ő a praxis irányítására koncentrált – annak ellenére, hogy fiatalon kutatóorvosnak készült, és mindvégig kutató. „Parancsnokságom ideje alatt ragaszkodtam hozzá, hogy minden tankönyvet – egyet kivéve, az etológiát – mindig valaki más írjon meg. Természetesen részt vettem az írásban, lektoráltam, átírtam, szerkesztettem, de nem az én nevem alatt jöttek ki

a művek: inkább érdekeltté tettem a munkatársaimat abban, hogy foglalkoztassa őket az, amit csinálnak, és erre legyenek is büszkéek. Akadt olyan, aki nekem dedikálta azt a könyvet, amit igazából én írtam” – (nevet).
A rendszerváltásról
1988 nyarának végén több tucat rendőri vezetőt hívtak össze a Rendőrtisztai Főiskolán, de a zömében fiatal vezetők nem tudták, miért is vannak ott. „Amikor kinyílt a kápolna ajtaja, belépett az állambiztonsági miniszterhelyettes és a III/III. Csoportfőnökség vezetője. A miniszterhelyettes magához ragadta a szót: »Eltársak! Magyarországon pluralista társadalom lesz – ismétlem ’88 nyár végéről beszélünk, az önök és a belügy feladata, hogy ez az átmenet békés körülmények között menjen végbe. A pluralista társadalom új pártok alakulásával fog járni, utcai tüntetések lesznek, összecsapások, amiket békés körülmények között kell kezelni, ezért készüljenek fel erre a feladatra!«.” Hogy mennyire tudatos volt a találkozó, csupán ’89 őszén derült ki, az utolsó pártkongresszus alkalmával. „Amikor baloldaliakkal vitatkozom, mindig azt mondom, hagyjatok békén, pártalapító atya vagyok, ha jobboldaliakkal, akkor pedig: ne vicceljete, én osztattam fel az MSZMP-t. És mind a kettő igaz. Érdekes volt 1989-ben megélni, hogy a Kossuth-címer hirtelen újra használatba jött. A köztársaság kikiáltása után az ünnepségeken mi is ezt a szimbólumot használtuk, ami azért volt különleges, mert összekötötte apámat mint a Nagy Imre-kormány tagját és engem, a fiát, aki harminc év elteltével ugyanúgy a Kossuth-címer alatt állt.”

A rendszerváltás utáni első ezredes
Rendszerváltáskor meg volt győződve arról, hogy nem folytathatja tovább rendőri munkáját. »

„Összepakoltam a páncélszekrényemet, »végre rendelkeztem«, eligazítottam a helyetteseimet, és vártam. Szabó Győző, akkori főkapitány magához hívatott, és a találkozó során hamar kiderült, hogy nem arról van szó, mint amire korábban készültem.” Beosztásában maradt, amiben jelentős szerepet játszott a belügyminiszter és a főkapitány humánpolitikája, akik igyekeztek megtartani a jó szakembereket. Az utolsó fegyveres erők napján (1990. szeptember 29.) ő volt az utolsó, akit előléptettek, így a rendszerváltás utáni korszak első ezredese lett. „Ezt azért merem állítani, mert ketten lettünk ezredesek, de az én nevem kezdőbetűje előrébb volt az ábécében, mint a társamé” – (nevet).

Korai integráció?

A kilencvenes évek végén a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem vezetése kezdeményezte, hogy a Rendőrtiszti Főiskolát az intézményhez csatolja. A javaslat a Parlamentben a nemzetbiztonsági bizottság elé került, albizottságot hoztak létre, ennek vezetésére kérték fel.

„Meg kellett vizsgálnom a két terület összeférhetőségét, és arra a megállapításra jutottam, hogy azok semmi szín alatt nem vonhatók össze: két olyan diszciplínáról van szó, amely száznyolcvan fokban különbözik egymástól. Profánul: a katonatisztet arra kellett megtanítani, hogy az ellenséget megsemmisítse, a rendőrtisztet pedig, hogy semmit ne semmisítsen meg, akadályozza meg, hogy bármi megsemmisüljön. Egy katonánál elképzelhetetlen, hogy ne legyen feltétlen parancskövetés, egy rendőrtiszt feladata nem a feltétlen végrehajtás, hanem a parancs céljához vezető törvényes út megválasztása.” Ezt az indoklást el is fogadta a bizottság, így az integráció nem valósult meg.

A Nemzeti Közzolgálati Egyetem létrehozása

A 2010-es választások után Hende Csaba, akkori honvédelmi miniszter kezdeményezte a közzolgálati egyetem létrejöttét; a folyamatot Kis Norbert, jelenlegi fejlesztési rektorhelyettes, miniszteri biztosként vezette, de mellette Janza Frigyes mint a Belügyminisztérium különböző rendészeti képzések közötti harmóniáját megteremteni hivatott oktatási főszemléző is meghatározó, vezető szerepet töltött be. „Feltételt is szabtam: a főiskolának egyetemi karként kellett csatlakoznia az intézményhez, illetve minden dolgozót szerettem volna megtartani, biztosítva az oktatók előrehaladását.” Eredetileg egy Markó utcai ingatlanegyüttes került szóba új egyetemi campusként, de hamar a Ludovikára terelődött a figyelem. „Már akkor láttuk, hogy a Ludovika Campus elég lesz ahhoz, hogy leköltsözzön a Rendészettudományi Kar, de további fejlesztése nehézkes, mert nem beépíthető területekkel rendelkezik, így már csak a környező utcákban van lehetőség

terjeszkedésre.” Az egyetemet alapító törvény 2011 márciusában lépett hatályba, addigra elkezdte munkáját az ideiglenes szenátus is. „A Fenntartói Testületben könnyű dolgunk volt. Nem kívántunk belefolyani a napi operatív dolgokba, csupán a törvényes kereteket biztosítottuk. Humoros, hogy a fenntartó gyakorolja a munkáltatói jogokat a rektor felett, így teljesítményértékeléskor le kellett ülnöm a rektorral, és megbeszélni vele, miben jó és miben rossz.”

Jogi egyetemek vs. NKE

„Az egyetem működése során talán egy kritikus pont volt: amikor kezdeményeztük az államtudományok és a jogtudományok erőteljesebb elkülönítését. A jogi egyetemek nem értették meg, hogy hazánkban az államtudományok mindig külön voltak a jogtudományoktól, és csupán később olvasztották egybe őket. Amikor ezek a viták folytak, feltettem a kérdést az illetékes államtitkároknak, hogy vajon tudják-e, mit jelent az államvizsga szó. Nem tudták. A 19. század végén a végzett jogászok elmehettek ügyvédnek, de ha állami alkalmazottként akartak dolgozni, akkor államvizsgát kellett tenniük. A 21. század elején az állam funkciói jelentősen megváltoztak a száz évvel ezelőttihez képest, így ezt a diszciplínát fel kellett frissíteni, és újra be kellett vezetni. Miután megígértük, hogy nem indítunk jogásképzést, megnyugodtak a kedélyek.”

Az egyetem jövője

Minden egyetem szeretne a legjobbak közé kerülni, ám a Nemzeti Közzolgálati Egyetemnek ezt nagyon nehéz megvalósítania: az általános rangsorok összeállításának szempontjai alapján kevés esélye van erre, a képzésekben alig szerepelnek természettudományi tárgyak, kevés egyetemi karral rendelkezik, és nem tartozik az igazán nagy egyetemek

közé. „Nekünk a legkívánatosabb, legelfogadottabb egyetemek közé kell tartoznunk, hiszen ha sokan jelentkeznek hozzánk, akkor mindegy, hányadik helyet foglaljuk el a rangsorban.” Az egyetemet politikai szándék hozta létre, politikai szándék meg is változtathatja. Ugyanakkor ez már nem olyan egyszerű, hiszen ez a szándék végül létrehozott egy olyan egyetemet, amely bizonyította életképességét.

Presszó

„Az idők során akárhol dolgoztam, mindig első dolgom volt a »presszó« kialakítása. Gondoljunk bele, a konferenciák legértékesebb része a szünet, amikor különböző ügyekben születnek megállapodások. Ez érvényes a munkahelyekre is: mindig inspiratív közeget kell létrehozni. Az egyetemen is fontos szempontként lebegett ez előttem, de itt nem tudtuk maradéktalanul reálizálni; sokkal több közösségi térre lenne szükség, az infrastruktúra nagy részét elvették az oktatási funkciók és a kollégiumok. Nagy szükség lenne egy olyan helyre, ahol az emberek szívesen találkoznak, beszélgetnek egymással. Ezek az interakciók szülnek új eredményeket.”

Bölcsődtől...

„Tele volt humorral az elmúlt ötven év! Az életet nem lehet nélküle végigcsinálni. Emellett mindig minden körülmények között igazságosan kell dönten, és ne felejtjük, csak másokkal együttműködve lehet eredményt elérni. Ezt itt az NKE-n minden hallgatónak meg kell tanítani! Amikor megszületünk, és a szalagot ráteszik a csuklónkra, majd ráírják, hogy Fricike, azt nem írják rá, hogy a belügyben kell szolgálnod. Ember vagy. És amikor a nagylábujjadra rákötik a madzagot, akkor sem írják rá, hogy hol szolgáltál, csak a nevedet. Cédulától céduláig csakis emberségesen haladhatunk.”

Szerző és fotó: Szilágyi Dénes

LUDOVIKA

Fesztivál

Több mint hatezer látogatót vonzott az idén teljesen megújult arculattal és programokkal jelentkező Ludovika Fesztivál, amelynek az Orczy-park adott otthont. Ahogyan a Ludovika Akadémia, úgy a Nemzeti Községi Egyetem életének is fontos része a hagyományörzés és az emlékezés. A Hősök folyosóján olvasható minden valaha harcban elesett ludovikás neve, de a kiemelkedő elődök előtt tisztelegnek a névválasztással az egyetemi termek, alakulatok is. A hagyományörzés egyik legfontosabb megnyilvánulása a Száznapos ünnepség, amely a honvédtisztképzés lezárásának fontos mérföldköve, az utolsó lépés száz nappal az ünnepélyes tisztavatás előtt. Az egyetem ezt a hagyományt megtartva, az elmúlt tíz év során, a Száznapos ünnepséghez kapcsolódva szervezte meg a Ludovika Fesztivált, amelynek célja, hogy betekintést nyújtson a hivatásos szakmák életébe, megismertesse tevékenységüket, és családi programokkal hozza közelebb a hivatásrendek világát a szélesebb közönséghez. A Ludovika Fesztivál idén először koncertekkel, Ludovika Szabadegyetemi előadásokkal és családi programokkal várta az érdeklődőket három napon át a Ludovika Campuson, május 5-7. között.

Fotó: Szilágyi Dénes

BLAHALOUISIANA • BRAINS
HŐSÖK • SZABÓ BALÁZS BANDÁJA
 TREMBLAY • PIXA • LOTFI BEGI • METZKER VIKTÓRIA
 WILLCOX • MRKK • KORDA GYÖRGY ÉS BALÁZS KLÁRI
 KRISZ RUDI • SZERESD A TRASHEM BÉBI
 RUSTY • JUMODADDY
 FOLK ON 45 DUO • GRECSÓ-HRUTKA TANDEM
 KOLLÁNYI ZSUZSI • ÁRON ANDRÁS „APEY”
 ISZKIRI ZENEKAR • KOVÁCSOVICS FRUZZSINA
 ALMA EGYÜTTES • LÉGIERŐ ZENEKAR

A Ludovika Fesztivál programkínálata idén rendhagyó módon a Ludovika Szabadegyetem előadásaival és kerekasztal-beszélgetéseivel is kibővült. Az immár 11. alkalommal a Nemzeti Közsolgálati Egyetemen megrendezett rendezvény második napján közel ötven előadó részvételével zajlottak előadások az Orczy-parkban.

Haverok, buli, **szabadegyetem**

A rendezvény díszvendége idén Dr. Varga Judit igazságügyi miniszter volt, aki a Női vezetők a közsolgálatban című panelben karrierútjáról, valamint a női szerepek összeegyeztetéséről beszélt.

Szakmai útjáról szólva a miniszter asszony elmondta: sosem konkrét pozíciókkal kapcsolatban tervezett, hanem olyan ügyeket keresett, amelyek mellett és amelyek kapcsán kiállhat az emberek érdekeiért. „Gondolkodó emberként eközben politikai véleményem is volt. Az egyetemi évek végén így közel kerültem a Fidesz ifjúsági tagozatához”. Itt ismerkedett meg Gulyás Gergellyel, aki évek múlva – már Varga Judit első gyermekének megszületése után – a brüsszeli EP-irodába hívta dolgozni Áder János, akkori EP-képviselő csapata. Döntés-előkészítőként kilenc évig vett részt a brüsszeli munkában. „Láttam, mennyi mindent el lehet érni, hogyan lehet többségi határozatot elfogadtatni, és megállítani például a verespataki beruházást. Azt javaslom, hogy aki teheti, próbálja ki a brüsszeli hub-ot: nyelveket tudó, a saját érdekek érvényesítésén dolgozó csapatok dolgoznak kint. Ez remek tapasztalatszerzési lehetőség. Ugyanakkor észnél kell lenni: aki stabil értékrend nélkül érkezik, azt könnyen magával ragadja az ottani érték hullám.” A kinti évek mérlegéről szólva Varga Judit elmondta: hiába tanulja meg itthon az ember az EU működését, s az uniós jogot, csak a kinti mindennapok során lehet elsajátítani annak mikéntjét, hogy egy-egy hazánk számára fontos ügyet

a plenáris napirendre vegyen. Szükség van helyismeretre, rutinra. „Kikerülve Brüsszelbe azt láttam, hogy kevésbé az uniós szabadságjogok állnak a középpontban, sokkal inkább az a célkitűzés, hogy a status quo fennmaradjon: a tőke nyugatról keletre, az olcsó munkaerő pedig keletről nyugatra áramoljon. Megtapasztaltam a kettős mércét”.

Fajsflyos témák

A Ludovika Fesztivál keretében számos további témáról cseréltek eszmét a meghívott szakértők. Az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar sátrában szó esett a digitalizáció, valamint a pandémia gazdaságra gyakorolt hatásairól; Ambrus Jenő nagykövet, miniszteri főtanácsadó részvételével nemzeti ünnepeink, hagyományaink és a fiatalok kapcsolatáról, valamint bemutatkozott a Közigazgatási Ösztöndíj Program is. A Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar sátrában a hallgatók a drónok és a pilóták világába nyerhettek betekintést,

de terítékre kerültek a világ hatalmi erőviszonyaival kapcsolatos témák is. A Rendészettudományi Kar programjain egyebek mellett az agresszió és a stressz kapcsolatáról, a közlekedésbiztonságról, valamint a hazai katasztrófákról és azok kezeléséről hallhattak a résztvevők. A Víz tudományi Kar sátrában olyan fajsflyos témákról esett szó, mint a klímapiánik és az ivóvízkrízis a világban és idehaza. A gazdag programot a mesterséges intelligenciáról, a digitalizációról és a diplomaták szerepéről szóló előadások is színesítették, valamint sor került egy izgalmas kerekasztal-beszélgetésre amerikai szakértőkkel, politikai tanácsadókkal a Biden-adminisztrációt érintő külpolitikai kihívásokról. Az eseményekről további beszámolókat az NKE tudományos és ismeretterjesztő platformján, a ludovika.hu portál Magazin rovatában olvashatnak.

Szerző: Kovács Lilla

Fotó: Szilágyi Dénes

90 év az űrben, 90 év a Földön

A magyar űrtevékenység évtizedei címmel tartotta meg ünnepi rendezvényét a Magyar Asztronautikai Társaság (MANT), a Nemzeti Közsolgálati Egyetem (NKE) Eötvös József Kutatóközpont (EJKK) Világűrjog és -Politika Kutatóműhelye, az ELKH Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont, valamint a Lechner Tudásközpont.

Az eseménynek, amelynek levezető elnöke Bacsárdi László, a MANT alelnöke volt, az NKE Ludovika főépület Széchenyi díszterme adott otthont.

A rendezvény a hazai űrkutatás kezdeteihez kalauzolta a résztvevőket. E napon különleges, kerek évfordulót ünnepelt a szakma: Almár Iván csillagászt, űrkutatót, a Magyar Asztronautikai Társaság első, majd örökös, tiszteletbeli elnökét, a Magyar Tudományos Akadémia emeritus kutatóját, a Nemzetközi Asztronautikai Akadémia (IAA) tiszteletbeli tagját köszöntötték az egybegyűlték 90. születésnapja alkalmából a Nemzeti Közsolgálati Egyetem falai között. Ezzel az eseménnyel kívánt a szakma méltó körülmények között tisztelni a magyar űrkutatás egyik legnagyobb alakja előtt. »

Az űrszektorhoz köthető posztgraduális képzés

„Ma itt van velünk a magyar űrkutatás színe-java és mindazok az óriások, akik a vállukon hordták az elmúlt évtizedekben ezt a területet” – hangsúlyozta megnyitóbeszédében az űrkutatásért felelős miniszteri biztos. „Almár Iván professzor úr és kedves felesége, Illés Erzsébet professzor asszony a kezdetektől azon dolgoztak, hogy Magyarország űrtevékenysége a nemzetközi térben egyre nagyobb láthatósággal tudjon érvényesülni” – fogalmazott Ferencz Orsolya. Nemcsak a tudományos életben van jelentősége annak, hogy az űrkutatásban eredményeket tudunk felmutatni, hanem a gazdaságban is. Az űrkutatás és a belőle elindított, ma már globális űrtevékenység legfontosabb eredménye, hogy világgazdaságilag is jelentős high-tech területté nőtte ki magát, amely mindannyiunk mindennapi életét és a globális szolgáltatások sorát befolyásolja – mutatott rá. Az űrkutatásért felelős miniszteri biztos arról is beszélt, hogy az idén ősszel új, az űrszektorhoz köthető szakirányú posztgraduális képzés indul hazánkban. Az UniSpace nevű konzorciumban 17 magyarországi egyetem – köztük az NKE – vállalta az együttműködést. (Az UniSpace név nem tévesztendő össze az ENSZ UNISPACE konferenciájának rövidítésével – a szerk.) „Ez az együttműködés szinte a teljes magyar felsőoktatási vertikumot érinti, ahol egy új továbbképzési formát is igyekszünk találni, mert ez a multidiszciplináris terület, amelyet űrtevékenységnek hívunk, a természettudománytól a társadalomtudományig rengeteg területet ölel fel, ahol fontos, hogy fiataljaink minél szélesebb látókörrrel rendelkezzenek” – emelte ki a miniszteri biztos.

A magyar autonómiatörekvések egyik központjaként definiálta a Nemzeti Közszerződési Egyetemet jogelőd intézménye kapcsán köszöntőjében

Világhíres rakétatudósok a Patrick Légibázison, Floridában, 1956-ban. Hermann Oberth (elől), mögötte jobbra Wernher von Braun.

Bartóki-Gönczy Balázs, az NKE EJKK Világűrjog és -Politika Kutatóműhely vezetője. Bartóki-Gönczy Balázs elmondta, a Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémiát 1808-ban alapították azzal a céllal, hogy hazánkban nemzeti honvédtiszti képzés jöjjön létre. Ez a magyar államnak olyan szuverén törekvése volt, amely a magyar államiság meghatározó, történelmi része. Ugyanúgy, ahogy Almár Iván

a magyar űrkutatás állócsillaga, akinek hetvenéves szakmai tevékenysége nélkül nem is tudnánk elképzelni a magyar űrkutatást. „Ezek olyan igazodási pontok, amelyek a jövő irányait is kijelölhetik, és ezért különösen fontos számunkra, hogy Almár Ivánt 90. születésnapján itt, az egyetem épületében köszönhetjük” – hangsúlyozta a kutatóműhely vezetője. A Magyar Asztronautikai Társaság elnöke, Kovács Kálmán köszöntőjében

a legnagyobb tisztelettel hajtott fejet a magyar űrkutatás legnagyobbjai előtt, Almár Iván és mások mellett Farkas Bertalan előtt is, aki ugyancsak részt vett az eseményen. „Az elmúlt kilenc évtized fantasztikus időszaka volt a magyar űrkutatásnak, és azt hiszem, indokolt, hogy megálljunk, és tisztelgünk az előtt a generáció előtt, amely az '50-es, '60-as években meglátta ebben a lehetőséget, és ma tulajdonképpen az ő pionír munkájuk alapján lehetünk itt. Az elmúlt kilencven év a magyar űrkutatásban nagyon sok eredményt hozott, de nemcsak az akadémiai kutatóterületeken, hanem az egyetemeken is. A 2022 őszén induló posztgraduális képzés pedig olyan szakmai tárgyakat kínál majd a hallgatóknak, amelyek segítségével az űr témakörében is szakmai ismeretekre tehetnek szert” – mondta Kovács Kálmán.

Űrversenytől űrturistáig

Tisztelegve Almár Iván munkássága előtt, Both Előd űrkutató, csillagász, a Magyar Asztronautikai Társaság elnökségi tagja magával ragadó előadást tartott arról, hogyan fejlődött az űrtevékenység az elmúlt 90 évben. Both Előd felhívta a figyelmet

egyebek mellett arra is: 1932-ben még élt Ciolkovszkij, a modern rakétatechnika és űrkutatás elméleti megalapozója, aki Robert Goddarddal és Hermann Oberth-tel együtt fektette le a rakétakutatás alapjait a 20. század elején, sőt megkezdte rakétafejlesztési tevékenységét Szergej Koroljov és Wernher von Braun is. Ezután újabb érzékletes példákat említett: 1932-ben már élt 46 olyan ember, aki a későbbiekben űrhajós lett. Ekkor Gagarin ugyan még nem élt, de már megszületett az a William Shatner, aki tavaly éppen kilencvenévesen járt a világűrben turistaként, ha már színészként ő alakította Kirk kapitányt az első Star Trek-sorozatban. „A II. világháború idején következett be az a nagyívű technikai ugrás, amely a következő évtizedek fejlődését lehetővé tette mind a rakétafejlesztés, mind a számítógép-fejlesztés tekintetében. Ebből az időszakból lehet magyar példát is említeni, hiszen a háborús radarfejlesztések közvetlen folyományaként Bay Zoltán magyar fizikus és munkatársai 1946-ban radarhullámokkal értékék a Holdat. Az ötvenes évek végén megjelenik az első műhold, majd a hatvanas években megjelenik az első ember a világűrben, majd

az első ember a Holdon, és megjelennek az első alkalmazások is” – mutatott rá a MANT munkatársa. Ez utóbbiak kiemelten fontosak, hiszen az űrtevékenységek kapcsán természetesen ezekről az eredményekről is beszélünk kell – fogalmazott Both Előd, majd hozzátette: „Az űrtevékenységek tekintetében vannak látványos és vannak fontos tevékenységek. A látványos az, ami a laikusokat megragadja, de fontosabb az, ami a polgároknak hasznos. Azok a tevékenységek, amelyekkel nem a hírekben találkozunk, hanem a saját életükben úgy, hogy föl sem tűnik nekik, hogy éppen űrtechnikát használnak, hiszen »csak« a GPS-alkalmazást indítják el az autóban.” „Az űrtevékenység kiszélesedett” – hangsúlyozta többször Both Előd a prezentációjában, de beavatott bennünket a részletekbe is. Annak idején a Holdért folyó küzdelemnek két résztvevője volt. Mára a világűrszerződést több mint 100 állam ratifikálta, az ENSZ Világűr Bizottságának közel 100 tagállama van. 25 ország rendelkezik hordozórakétával, és a százat is túllépte azoknak az országoknak a száma, amelyeknek saját műholdjuk van. Negyven országnak van saját űrhajója, igaz, saját űrhajóval csak három, esetleg négy rendelkezik. A '60-as, '70-es évek kétpólusú világához képest tehát az űrtevékenység kiszélesedett. Egyrészt mert több résztvevős lett, ráadásul a magánszféra is helyet kapott benne a műholdaktól a magánűrhajósokig. Másrészt pedig szerte a világon, többek között Magyarországon is, nemcsak az egyetemi ifjúság szintjéig jut el, hanem egészen a középiskolások szintjéig. Előadásának végén az űrkutató két definíció pontosítását hagyta örökölni a következő 90 évre: a világűr határának mindenki által elfogadott meghatározását és az űrhajós lét pontos megfogalmazását.

Szerző: Páhy Anna

fotó: Sputnik/AFP, The Life Pictures Collection, Fortepan

Az MTV *Látogassunk a világűrbe* című műsora 1979-ben. Jobb oldalon Almár Iván csillagász.

Törj ki a (SZŰRŐ) buborékból!

A nagy techszolgáltatók módszere az emberi szokások megfigyelése és az ebből kinyert adatok piacosítása, azok üzleti vagy reklámcélú felhasználása.

Ez az adatvezérelt gondolkodás jelenti az információs társadalom legújabb korszakát, amelynek jövője beláthatatlan. Miért problémás ez a működési logika, és járhat-e negatív következményekkel?

Az információs társadalom kezdete a II. világháborút követő időszakra tehető, ám vannak olyanok, akik a 19. század közepétől, a vasút és a gőzenergia által elindított változásoktól definiálják ezt. A kontrollforradalommal létrejött változások azt a célt szolgálták, hogy az ember hatékonyabban tudja ellenőrizni környezetét. Ma a legújabb kontrollforradalom középpontjában az adatvezéreltség áll, amely valós idejű adatgyűjtésen alapul, akár automatizált módon, algoritmusok

segítségével, de (egyelőre) emberi ellenőrzés mellett, közben pedig pénzügyi, gazdasági, média- vagy egyéb rendszereket távolról is menedzsel – mondta a Ludovika Szabadegyetemen tartott előadásában Pintér Róbert szociológus, politológus, egyetemi adjunktus. Ma gépek, automatizált folyamatok és pár ezer ember működteti például a közösségi média legnagyobb cégét, a Facebookot, amelynek 2021 végén közel hárommilliárd aktív felhasználója volt. Egy felmérés szerint a globális cégek 94 százalékának fontos az adatok gyűjtése, ami nem csoda. Az adatvezérelt kapitalizmus ígérete ugyanis az, hogy az adatok naprakész gyűjtésén, feldolgozásán és az emiatt lehetővé vált automatizált döntéshozáson alapuló cégek, szervezetek hatékonyabbak, költségkímélőbbek, jobb szolgáltatásokat, termékeket nyújtanak, jobb ügyfélményt adnak, végeredményben versenyképesebbek.

Megfigyelnek, és pénzt csinálnak belőle

Az adatvezérelt kapitalizmusnak azonban vannak árnyoldalai is. Shoshana Zuboff harvardi szociálpszichológus és filozófus szerint már maga az elnevezés is félrevezető, mert sokkal inkább megfigyelési kapitalizmusról kellene beszélni. Az olyan nagy cégek ugyanis, mint a Google vagy a Facebook működésének alapját az emberi szokások megfigyelése, elemzése és az így kinyert adatokon alapuló szolgáltatások értékesítése adja. A Facebook például 2004-es indulása után igen vonzó ígéreteket adott. Társadalmi, közösségi és egyéni szinten azt ígérte, hogy képes lesz idővel mindenkit összekötni. A média és nyilvánosság terén pedig azt, hogy képes lesz hangot adni

mindenkinek, ezzel erősítve a társadalmi párbeszédet. A legnagyobb közösségi médiafelület politikai ígérete volt, hogy felerősíti a társadalmi változást igénylő hangokat, demokratizál, míg gazdasági téren azt az ígéretet hordozta magában, hogy lehetőséget ad a vállalkozásoknak kapcsolatot kialakítani és tartani a meglévő és potenciális vevőikkel. A 2020-as évekre azonban már látszott, hogy a Facebook saját működési logikája miatt képtelen betartani ezeket az ígéreteket. A szolgáltató működési logikája ugyanis az, hogy bevételeinek alapját a reklám jelenti, mert így lehet ingyenes. Emiatt pedig fontos célja felhasználói figyelmének megőrzése, hogy azok minél hosszabb ideig maradjanak az oldalon, így minél több célzott reklámot lehessen megjeleníteni számukra. Ezért figyel algoritmusa, mire hogyan reagálnak a felhasználók, és ezen viselkedésalapú adatok gyűjtése alapján ad olyan tartalmat, amely lekötí a felhasználók figyelmét. A folyamatban fontos szerep jut az érzelmeknek, mert azok segítenek odakötni a felhasználót. A világ azonban úgy működik, hogy negatív érzelmeket jóval könnyebb kiváltani, ergo az algoritmus is ezeket a tartalmakat erősíti fel, így a gyűlöletet vagy a szélsőségeket. E működési logika negatív következményei sokrétűek, többek között társadalmi szintű polarizáció, az etnikai erőszak felerősítése, a politikai vezetők megnyilatkozásainak és a választásoknak a befolyásolása, a társadalmi bizalom csökkenése és további kaotikus társadalmi jelenségek. Látszik, hogy a Facebook működési logikája az eredeti ígéreteket mára javarészt önmaguk ellentétébe fordította. Kiszűrni mindazokat a tartalmakat, amelyekről az algoritmus feltételezi, hogy azokat nem szeretnénk látni, így

sokan szűrőbuborékba kerülnek, csak a hasonló véleményeket látják, világképük torzul. A média és nyilvánosság terén hangot ad mindenkinek, még a laposföld-hívőknek is... Komolyabbra fordítva a szót, például az oltáselleneseknek is, azzal a veszéllyel, hogy tudományos tények változnak véleménynyé. Ez pedig biztosan nem erősíti, inkább aláássa a társadalmi párbeszédet.

Törj ki a metaverzumból!

Jó hír, hogy a szűrőbuborékból ki lehet törni. Ha mindent like-olunk például, és az algoritmus nem tudja eldönteni preferenciáinkat. A kitörés fontos módja, ha kerüljük a szélsőséges médiatartalmakat, „kikövetjük” azokat, akiket nagyon sokan követnek, de ők maguk csak keveseket, mert ők vélhetően csak a hozzájuk hasonlóan gondolkodók hangját erősítik fel. Van olyan beállítási lehetőségünk is, hogy az adott oldal a friss tartalmakat hozza fel elsőként, így olyan fiókokból is megjelenhetnek posztok, amelyeket évek óta nem rak elénk az algoritmus. A felhasználókat a hamis hírek, tartalmak ellen is segítségül lehet hívni. Ők megjelölhetik a számukra sértő tartalmakat, amelyeket így moderátorok vizsgálnak meg – sorolta a lehetőségeket Pintér Róbert. A Facebook az őt ért kritikák és vizsgálatok ellenére mégsem a problémák megoldásában, hanem a virtuális és kibővített valóságban látja az internet és saját jövőjét, ahol a felhasználók avatarjaikon keresztül lehetnek részesei a vállalat metaverzumának. Az irányvonal látható jele a cég „átmárkázása”, amelynek első állomása a hivatalos új név: Meta. A metaverzum az adatvezéreltség szempontjából is új lehetőségeket rejt a Facebook számára. A felhasználók még több tevékenységet

víhetnek át ebbe a háromdimenziós kevert valóságba (mint például a tanulás, munka, játék, kikapcsolódás, edzés, vásárlás stb.), amihez korábban jellemzően fizikai jelenlétet társítottak. A felhasználók, ha virtuálisan, avatarjukon keresztül is, de megjelennek tehát a Facebook tereiben, ami egyrészt még több területről, még több adatot jelent, másrészt várhatóan új gazdasági lehetőségeket is rejt azáltal, hogy a virtuális jóságok és az online elérhető szolgáltatások piacát is felpezsdíti. Ezt a potenciált jól jelzi például, hogy a Nike 2021 decemberében olyan „cipőgyárat” vett, amely csak digitális formában létező és megvásárolható cipőket készít. A metaverzum számára készült sneakerekből, az információk szerint 2021 februárjában 600 pár digitális cipőt értékesítettek, 6 perc alatt, 3,1 millió dollár értékben.

Láthatáron az „adatvallás”?

„A Meta fókuszában az lesz, hogy létrehozza a metaverzumot, segítsen az embereknek kapcsolódni, közösségeket találni és elősegíteni az üzlet növekedését” – idézte a Meta 2021-es sajtóközleményét Pintér Róbert, aki szerint ez a mondat remekül jelzi: a Facebook megismételte a korábbi, részben beteljesítetlen ígéreteit a metaverzum kapcsán. Ezek fényében joggal merülhet fel a kérdés: vajon mit hoz a jövő? Az Európai Unió ugyanis le van maradva a világ adatvezérelt működésmódban élővas nemzeteihez, például az Egyesült Államokhoz vagy Ázsia legfejlettebb részeihez képest, ahol létrehozzák az ehhez szükséges legújabb eszközöket, és ki is aknázzák azok potenciáljait. Egyes elméletek szerint a mostani adatvezéreltség idővel akár világnézetté is válhat egy olyan jövőben, amikor az embernek fel kell vennie a versenyt az algoritmusokkal és az automatizációval. Vannak például olyan kutatók, akik a korábbi „izmusokhoz” mérhető hatású ideológiaként, sőt vallásként ábrázolják az adat alapú működés mögötti gondolati rendszert.

Szöveg: Tasi Tibor

Szállj velem!

Repüléstudományi Konferencia 2022 Szolnok
címmel rendeztek tudományos konferenciát
a Nemzeti Közzolgálati Egyetem (NKE)
Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának (HHK)
a Magyar Honvédség 86. Szolnok Helikopter Bázison
lévő campusán.

Az esemény a Tématerületi Kiválósági Program 2021 (TKP 2021) Nemzetvédelem, nemzetbiztonság alprogram (NVA) pályázat Integrált mintarepülőtér (IMA) kutatási terület nyitókonferenciája is volt egyben. A rendezvény Palik Mátyás ezredes, az NKE HHK katonai repülési dékánhelyettese, a Repülésirányító és Repülő-hajózó Tanszék egyetemi

docense, valamint Szilvássy László ezredes, NKE HHK Repülőfedélzeti Rendszerek Tanszék tanszékvezetője elnökletével zajlott.

Merre tart a magyar légiipar?

„Több mint három évtizedes hagyományt ápolunk azzal, hogy itt, Szolnokon, a katonai repülőszakember-képzés helyszínén

szemben. Fontos, hogy kutatásaink során megszerzett eredményeinkkel segítsük az ipart, a gazdaságot, hogy az minőségi termékeket, szolgáltatásokat legyen képes előállítani. Kifejezetten fontosnak tartom ezt a munkát szakterületünkön, hiszen nem titkolt kormányzati cél a magyar légiipar újjáépítése, megerősítése. Ebben a munkában pedig az egyetemi szférának igen fontos szerepe van” – mutatott rá Palik Mátyás.

A köszöntő után Óvári Gyula professzor emlékezett meg a Magyar Hadtudományi Társaság Légierő szakosztály 2021-ben elhunyt tagjairól. Az NKE HHK Repülő Sárkányhajtomű Tanszék volt egyetemi tanára, professor emeritusa személyes hangú,

rendezzük meg repüléstudományi konferenciánkat, amely lehetőséget teremt a repüléshez kapcsolódó területeken dolgozó szakemberek, kutatók számára az aktuális munkáik bemutatására, problémáik megvitatására, illetve a polgári és katonai repüléssel foglalkozó felsőoktatási intézmények és vállalatok közötti egyre bővülő együttműködésére” – mondta megnyitóbeszédében Palik Mátyás ezredes. Majd arról is beszélt, hogy az NKE-nek mint felsőoktatási intézménynek feladata és kiemelt felelőssége, hogy szakterületein ne csak oktasson, hanem a kutatásokban, a tudományos eredmények megismertetésében, népszerűsítésében és hasznosításában, azaz az innovációban is élen járjon. „Az innovációban való részvétel ma már fokozott elvárás a felsőoktatási intézményekkel

megható szavakkal búcsúzott Szabó József ny. vezérőrnagytól, pilóta, vadászpilóta, hadi tudóstól, az MTA doktorától, valamint Kővári Lászlótól, a magyar katonai repülő szakújságíró meghatározó alakjától, az Arany Sas folyóirat főszerkesztőjétől.

Az integrált mintarepülőtér, integrated model airport (IMA) mint kiemelt kutatási terület részleteibe engedett bepillantást a plenáris ülés első előadásában Palik Mátyás, a HHK egyetemi docense. Az IMA a TKP 2021-NVA-16 Alkalmazott katonai műszaki, had- és társadalomtudományi kutatások a nemzetvédelem, nemzetbiztonság területén a Hadtudományi és Honvédtisztképző Karon című pályázat részeként a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal támogatásával indult. A program legfőbb célkitűzése, hogy erősítse a Magyarország biztonsága és védelmi képességei fejlesztésére irányuló folyamatokat. A kutatások várható eredményei termékekben (modell, prototípus, szoftver), eljárásokban, stratégiai értékelésekben, valamint kormányzati döntés-előkészítő javaslatokban realizálódnak a tervek szerint.

Mit jelent az integrált mintarepülőtér (IMA)?

A TKP 2021 keretében megvalósuló kutatási programok a következők: az Integrált mintarepülőtér kiemelt kutatási terület, azaz a hagyományos és a pilóta nélküli légi járművek integrált, biztonságos és környezetkímélő repülőtéri üzemeltetési feltételeinek kialakítása. A Harcászati döntéshozatalt támogató szimulációs képességek és szakértői rendszerek fejlesztésére irányuló kutatások kiemelt kutatási terület, amely a légvédelmirakéta-bevetés tervezői és döntéstámogató tudásalapú rendszer megalkotása érdekében végez fejlesztéseket. A 3D fémnyomtatás alkalmazása katonai logisztikában és hadiiparban kiemelt kutatási terület, a költséghatékony megoldások keresése fegyver, gépjárműalkatrész nyomtatásával. Valamint a Mesterséges intelligencia, alternatív valóságok és rádiófrekvenciás eljárások védelmi célú alkalmazása kiemelt kutatási terület, a különböző védelmi célú rendszerek fejlesztésére. Az integrált mintarepülőtér a hagyományos repülőgépeket, helikoptereket, »

HAJTOGASSUNK? NE, NYOMTASSUNK REPÜLŐT!

A 3D nyomtatás repülésben használható lehetőségeiről beszélt előadásában Fehér Zoltán, a VARINEX Informatikai Zrt. képviselője.

A VARINEX Zrt. 3D nyomtatás üzletág igazgatója és értékesítési vezetője egyebek mellett kiemelte az additív gyártási technológia használatának pozitív elemeit, üzleti előnyeit. „Berendezéseink biztosítják az ismétlési pontosságot, vagyis több, azonos mechanikai tulajdonságokkal rendelkező, azonos méretű termék is gyártható az általunk forgalmazott 3D nyomtatókon” – emelte ki. „Ezek használatával csökkenthetők a rakározási költségek, testre szabhatók az adott termékek és alkatrészek, csökkenthető a tervezési és gyártási idő, optimalizálhatók a termelési munkafolyamatok, ezáltal csökkenthető az összköltség!” – hangsúlyozta Fehér Zoltán.

különböző méretű hagyományos légi járműveket együtt üzemeltetik drónokkal. „Ne azokra a drónokra gondoljanak, amelyeket a mindennapokban látunk, a kisebb-nagyobb, akár egy-két méteres fesztávolságú repülő eszközökre, hanem majdhogynem a hagyományos repülőgépekkel megegyező rendszerekre. Ma már ott tartanak a technológiai eljárások, hogy nagy méretű, pilóta nélküli repülőgépeket is üzemeltetnek különböző, elsősorban stratégiai védelmi célokra, de az elképzelésekben már a teher- és a személyszállítás is benne van. Nem újdonság ez, hiszen találkozhatunk önjáró, önvezető autókkal vagy metróval Budapesten is. Ma még tiltjuk, és problémát jelent, ha drón jelenik meg egy repülőtéren, ha azt együtt kell üzemeltetni, működtetni, mozgatni, kiszolgálni, felszállítani, leszállítani, elkülöníteni a többi légi járműtől. Mi azonban azon dolgozunk, hogy egy

időben valósuljanak meg ezek a folyamatok biztonságosan, környezetkímélő módon” – magyarázta Palik Mátyás.

Az IMA kutatócsoportjai a Green Airport, amely a mintarepülőtér és az azon üzemelő légi járművek környezetkímélő, gazdaságos és fenntartható üzemeltetésére dolgoz ki ajánlásokat; a Drone Sensors többfunkciós, munkadrón-prototípus létrehozását végzi; a Virtual Airport pedig az integrált repülőtéren történő biztonságos és optimális légi forgalom szervezését és üzemelését biztosító döntéstámogató megoldások kidolgozására tesz javaslatokat. A kutatócsoportok munkáiról a plenáris ülésen a projektvezetők számoltak be, azaz Kavas László ezredes, a Repülő Sárkány-hajtómű Tanszék tanszékvezetője,

Szilvássy László ezredes, az NKE HHK Repülőfedélzeti Rendszerek Tanszék tanszékvezetője és Vas Tímea alezredes, a Repülésirányító és Repülő-hajózó Tanszék tanszékvezetője.

A plenáris ülést követően a délután folyamán öt szekcióban hangzottak el a témához kapcsolódó előadások. A konferencia társszervezői, támogatói a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Debreceni Területi Bizottság Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Szak-bizottsága Repüléstudományi Munkabizottsága; az MTA Debreceni Területi Bizottság Műszaki Szakbizottság Repülőműszaki Munkabizottság; a Magyar Hadtudományi Társaság Légierő Szakosztálya és a Repülőszakember Képzésért Alapítvány voltak.

Szerző: Páhy Anna Fotó: Szilágyi Dénes

A magyar választási rendszer

Európa országai sokféleképpen

választják parlamenti képviselőiket.

A szavazólapra tett „X” más-más módokon

képeződik le a különböző országok parlamenti

rendszereiben. Ez esetben persze túlzás azt

mondani, hogy „ahány ház, annyi szokás”,

de van azért néhány választási rendszer, amelyek

élesen elkülöníthetők egymástól, előnyeik és

hátrányaik azonban nem mindig mutatkoznak meg első

ránézésre. A következőkben Horváth Attila egyetemi

tanár és Nagy Attila Mihály, a Nemzeti Választási

Iroda (NVI) elnökének segítségével járjuk körbe

a hazánk kormányzatát négyévente meghatározó

rendszer sajátosságait és az NVI munkáját.

„A magyar választási rendszer jó eséllyel indulna a legbonyolultabb rendszer címéért” – fogalmazott Horváth Attila egyetemi tanár, a Nemzeti Közszerológati Egyetem (NKE) Államtudományi és Nemzetközi

Tanulmányok Kar (ÁNTK) Állam- és Jogtörténeti Tanszékének vezetője. A rendszerváltozás után meghonosított választási rendszer összetettségét mi sem bizonyítja jobban, mint rendszeres vitatottsága.

Választási rendszerek

Három választási rendszert különíthetünk el: a többségi után jelentek meg az arányos listás, majd a vegyes választási rendszerek. Ezek mindegyike más logika alapján működik. A többségi elv szerint parlamenti mandátumot annak a képviselőjelöltnek kell adni, aki a legtöbb szavazatot szerezte meg az egyéni választókerületében. Valójában ez a szavazatok relatív többségét jelenti, mint például az Egyesült Királyságban, vagy lehet a szavazatoknak abszolút többsége, mint például Franciaországban (ha az »

első fordulóban nincs meg a szavazatok abszolút többsége, akkor egy második fordulóra kerül sor). Az arányos listás rendszereknek teljesen más a kiindulópontja és a működési logikája: olyan megközelítési mód érvényesül, amely alapján minden pártnak nagyjából az általuk megszerzett szavazatok arányában kell odaadni a parlamenti helyeket. A legbonyolultabb a vegyes választási rendszer, amelyet hazánk is alkalmaz: a többségi és az arányos listás elvek összemosásából alkották meg. Mindez azt takarja, hogy a mandátumok egy részét többségi módon osztják ki az egyéni választókerületekben, a fennmaradó helyeket pedig arányos listás rendszer alapján.

Horváth Attila szerint nem létezik legjobb vagy legigazságosabb választási rendszer, hiszen tradíciók és értékvalasztás függvénye, melyik ország melyik variációt honosította meg. A többségi rendszer legnagyobb előnye a világos győztes megteremtése, erre klasszikus példa az Egyesült Királyság: ha a konzervatív párt nyeri a választásokat, akkor szinte biztos, hogy a parlamentben többsége van, és szükségtelen koalíciós tárgyalásokba bonyolódnia. Azonban nem reprezentatív, de ebből nem következik az, hogy ami aránytalan, az rossz vagy igazságtalan. A professzor szerint az arányosság jó fokmérő lehet, így például kijelenthető: a holland a világ egyik legarányosabb rendszere.

A magyar rendszer sajátosságai

„A magyar választási rendszert gyakran szokták a Rubik-kockához hasonlítani, mondván, hogy a Rubik-kocka is legalább annyira bonyolult, mint a választási rendszerünk” – meséli a tanszékvezető. Magyarországon a rendszerváltozás után vegyes választási rendszer alakult ki, tehát az alaptípusok közül eleve a legbonyolultabbat választotta az akkori vezetés. Horváth Attila elmondta, mindez fontos kompromisszum eredményeként alakult így: a kerekasztal-tárgyalások során számos politikai érdeket, meggyőződést, ötletet kellett összegyűjteni, és így állt elő a 2010-ig működött vegyes választási rendszer. A 2010 utáni közjogi változások a választási rendszert sem hagyták érintetlenül, és a 2014-es választást már új rendszer alapján bonyolították le. „Nagyon sok minden megváltozott, tehát azt mondhatjuk, hogy egy új választási rendszer született, viszont a legfontosabb jellemzője a vegyes jelleg megmaradt” – fogalmaz a tanszékvezető. Ugyanakkor az elmúlt évek során jelentősen módosult a szabály, így a többségi logikát megerősítették. Többek között a korábbi két forduló helyett jelenleg egy fordulóban dönthetnek a választópolgárok két szavazattal: egyet listára, egyet egyéni jelöltre adhatnak le. A relatív többségi rendszer alapján az a jelölt, aki

a legtöbb érvényes szavazatot kapja, megszerzi a mandátumot is. „Tény, hogy a választási rendszernek nagyon erős a politikai meghatározottsága, és a politikatudomány törvényszerűsége, hogy a választási rendszer és a pártrendszer jelentősen meghatározzák egymást.” A pártok hosszú távú sikere függ a választási rendszer típusától. Nincs olyan választási rendszer, ami egyenlőséget teremtene, vagyis minden pártnak egyformán jó lenne.

A győztes kompenzáció azonban ebben a formában más választási rendszerben nem érvényesül, így „igazi hungarikum.” A tanszékvezető kiemeli: nincs előre megírva, hogy melyik párt kerül ki győztesen a kormányzati ciklus végén, de a választási rendszerünk logikájából, működéséből, különböző mechanizmusaiából következik, hogy a mindenkor legerősebb párt erősen felülreprezentált lesz a parlamentben.

Az NVI szerepe a választás lebonyolításában

A 2022. április 3-án tartott országgyűlési választás során kiemelt szerep jutott a Nemzeti Választási Irodának (NVI): a területi és helyi szinten működő választási bizottságok szervezeti rendszere, a nemzeti, a területi és az egyéni választókerületi, illetve a helyi választási bizottságok feladatköre mind az NVI koordinációs köré tartozik. A szavazatszámoló

bizottságok munkájába bárki bekapcsolódhat, hiszen minden választópolgárnak lehetősége van a lakóhelye szerinti választási irodánál jelentkezni és részt venni a munkában. A felvétel a következőképp történik – ismerteti Nagy Attila Mihály, az NVI elnöke –: a helyi jegyző mint a helyi választási iroda vezetője, önálló javaslatot tesz a képviselőtestület számára, amelyen a testület nem módosíthat, hanem azt elfogadja, így választja meg az adott település a szavazatszámoló bizottság tagjait. A jelölőszervezetek is delegálhatnak tagokat a szavazatszámoló

bizottságokba, akik ugyanúgy esküt tesznek, és onnantól kezdve, hogy a választásokban dolgozniuk kell, a jogaik és a kötelezettségeik azonosak, közösen örködnék a választások tisztasága felett.

A járványhelyzetben különös figyelmet kellett fordítani az egészségügyi óvintézkedésekre, ehhez „egy eljárási rendet készítettünk elő, amelyet be kell tartaniuk a helyi választási szerveknek” – mondja az NVI elnöke. A külföldön élő vagy tartózkodó magyar állampolgároknak lehetősége van külképviseleti névjegyzékbe történő felvételre, így a Magyar Állam 146 külképviseletének

valamelyikén szavazhatnak a választás napján.

Nagy Attila Mihály szerint az informatikai rendszer teljes mértékben felkészült a választások lebonyolítására, és „új szolgáltatásokkal is sikerült előrukkolni”. Például létrehozta egy szolgáltatást, amelynek segítségével ellenőrizhető, hogy a leadott ajánlásívet valós személyek írták-e alá. A terheléses próbák pedig április 3-án bizonyították, hogy mind a honlap, mind a szavazatszámológó által használt felületek képesek megfelelően működni.

Szöveg: Pap Melinda Patrícia

Fotó: MTI

Forrás: Ludovika TV

Érdekesség

A magyar vegyes választási rendszer a húsz év során stabilnak minősült, összességében egy érdemi változás történt: a parlamenti küszöböt felemelték 4-ről 5 százalékra 1994-ben. Kétharmados törvényként a módosítás pedig kimondottan nehéz.

Fotelkommentelés? Nem, fotelügyintézés!

Ha közigazgatásról van szó, az állampolgár és az állam közötti viszonyról beszélünk. Az állam oldaláról ez a kapcsolat igazgatási folyamat, az állampolgár oldaláról pedig egy adott probléma megoldásának lehetősége. Az e-közigazgatás kialakításával és folyamatos fejlesztésével az állampolgárok problémáikat nem egyszerűen sorban állás nélkül, hanem a legkényelmesebb módon, akár saját nappalijukból is intézhetik. Az e-közigazgatás legfontosabb kérdéseiről Hajzer Károlyt, a Belügyminisztérium informatikai helyettes államtitkárát kérdeztük, aki kormányzati elfoglaltságai mellett programozóként is tevékenykedik, kutatómunkát folytat a Robotzsaru nevű alkalmazás fejlesztésével foglalkozó tudományos műhelyben.

● Mit jelent az e-közigazgatás?

Az e-közigazgatás az önkormányzati szint vonatkozásában a digitális technológiák által támogatott minél hatékonyabb belső működést, más önkormányzatokkal és társszervekkel történő együttműködést és természetesen az ügyféloldali szolgáltatások online biztosítását jelenti. Magyarországon az önkormányzati digitalizáció 2015 óta az alkalmazásslátszolgálati modell (ASP) alapján valósul meg, amelyben egy távoli szolgáltató online biztosítja az önkormányzat működéséhez szükséges szakrendszereket. Az önkormányzati ASP-rendszer mind a 3197 hazai önkormányzat részére biztosít egységes szakrendszereket (pl. gazdálkodási szakrendszer, helyi adó szakrendszer, iratkezelő, ipar- és kereskedelmi rendszer, ingatlanvagyon-kataszter, hagyatéki leltár). Az önkormányzati ASP emellett jelenleg

mintegy 150 helyi önkormányzati ügy tekintetében biztosít IFORM technológiájú online űrlapsablont, amelyeket az önkormányzatok maguk tudnak "személyre szabni" és az ügyfelek számára elérhetővé tenni az e-onkormanyzat.gov.hu portálon. Az Önkormányzati ASP tavaly elnyerte az Európai Közzszolgáltatási Díj Jó Gyakorlat bizonyítványát.

● Hogyan képzeljük el a digitalizáció folyamatát?

A digitalizáció egyrészt az adatalapú közigazgatási működés irányába halad, amely fokozatosan, felmenő rendszerben lehetővé teszi az automatizált, illetve proaktív szolgáltatások kialakítását is, másrészt egyre nagyobb szerepe lesz a mesterséges intelligencia (MI) alkalmazásának. A jövőben a Belügyminisztérium felügyelete mellett fejlesztett MI-alapú szolgáltatások egymással integráltak

is képesek lesznek működni. Ez utóbbi technológiák kiaknázásával a nem túl távoli jövőben (és néhány alkalmazással a jelenben is) az ügyfél – a már ismert virtuális asszisztensekhez (például Siri, Amazon Alexa, Google Asszisztens) hasonlóan – a hazai közigazgatásban akár hang alapon is tud ügyet intézni, az intelligens kommunikációra képes chatrobotnak köszönhetően, amely beszédértő, leiratozó, valamint beszédgeneráló szolgáltatás használatával, emberi ügyintéző nélkül is képes interakcióba lépni az ügyféllel.

● **Hogyan válhat hitelessé az ügyintézés személyes megjelenés nélkül?** Az írásbeliséget a Mária Terézia óta kialakult gyakorlat szerint alkalmazzuk a közigazgatásban, amelyet annak idején még személyes megjelenéssel hitelesítettek. Ezen változtatott radikálisan a digitalizálás úgy, hogy mind az írásbeliséget, mind a hitelesítési

eljárást megpróbálta komfortossá tenni azáltal, hogy ne kelljen hozzá személyes megjelenés. Ma már az elektronikus térben virtuális, megszemélyesített módon zajlik; lényege, hogy a folyamatokat olyan informatikai és egyéb jogi eljárásrenddel bátyázzuk körbe, amely biztosítja, hogy az ebben a formában is közhiteles legyen.

● **Milyen jelenségek befolyásolták – akadályozták, támogatták – a folyamatot?**

Eleinte sem az állam, sem az állampolgár nem volt felkészülve az átállásra. Az állam élharcosa volt a digitalizációnak, annak, hogy számítógépekkel segítse a tisztviselői munkát, mert az érdeke ezt diktálta. Az állampolgár viszont azt érzékelte, elszakították a valóságtól. 2014-ben alakult ki a jelenlegi struktúra a BM-ben, a holtponon két dolog lendített át bennünket. Az egyik, »

A JÖVŐ KÉZZELFOGHATÓ MEGOLDÁSAI A JELENBEN

A KIOSZK – mesterséges intelligenciával (MI) támogatott ügyintézési pont. Modern, ügyfél-kiszolgálásra specializált, 12-féle ügytípusban szolgáltatást nyújtó rendszer, amely bármilyen előregisztráció nélkül, a személyes ügyfélszolgálati helyszíneken biztosítja az ügyfelek számára az arckép-azonosításon alapuló elektronikus ügyintézés. Az eszköz nemcsak a személyiadat- és lakcímnnyilvántartáshoz tud kapcsolódni, hanem a jármű-, az anyakönyvi és az okmánynyilvántartásokkal is kommunikál. A MIA chatrobot segítségével többszintű kommunikációra képes. A jelenleg 15 rendelkezésre álló eszköz üzembe helyezése 2022 elején kezdődött, a távlati cél négyszáz darab ügyintézési pont telepítése.

VIDEOALAPÚ ARCKÉP-AZONOSÍTÁS – A videotechnológián alapuló kommunikációs csatorna létrehozásával az állampolgárok számára új ügyintézési lehetőség valósult meg. A videokommunikációs szolgáltatásnál az ügyfél-hitelesítés arckép-azonosítással és okmány bemutatásával, annak távoli vizsgálatával történik, amellyel az állampolgár távolról, mégis személyesen intézheti ügyeit.

MIA CHATROBOT – A MIA-ban az állampolgárokkal történő kommunikáció többszintű támogatása az MI segítségével valósul meg. A chatfunkció automatizálása lehetővé teszi, hogy az állampolgár által feltett kérdésekre automatizált választ kapjon. A válaszokat a gép a szövegösszefüggés alapján

állítja össze, és beállítás kérdése, hogy automatizáltan vagy ügyintézői ellenőrzést követően küldik-e ki. A chatbotfunkció mellett a MIA leiratozó szoftverkomponense a magyar nyelvű beszédhang leiratozására alkalmas az MI-támogatás által. A MIA felolvasó szoftverkomponens a digitális formájú szöveg gépi hangú felolvasására alkalmas, és az ügyfélbarát működés és hatékonyság érdekében magyar nyelvre optimalizált, ami külön értéket képvisel az informatika világában. Az ügyfélszolgálati tevékenység több mint 2/3-a már ma is megvalósítható chatbotmegoldás-támogatással – különböző szinteken. Néhány évbe beletelik, mire a betanítás, optimalizálás, öntanulás és tapasztalatszerzés után a sokféle ügyet önállóan fogja kezelni, és infrastruktúrára, szoftverlicencekre is szükség van a működéshez, de a feltörekvő megoldások biztonságos alkalmazása az ügyintézés és az állami működés részévé vált már ma is.

AZ eSZEMÉLYI – Egyre népszerűbb a felhasználók körében az eSzemélyivel történő azonosítás, amely az igazolvány chipjéből kártyaolvasó segítségével kiolvasott adatok alapján történik. Népszerűsége a fejlesztéseknek köszönhetően növekedni fog, ugyanis már elérhető az eSzemélyiM mobilalkalmazás is, amely által a legtöbb NFC-képes (near-field communication, rövid távú kommunikációs) okostelefon és más mobilkészlet között kártyaolvasóként is funkcionálhat.

KÉRJ, S (A KIOSZK RÉVÉN) MEGADATIK!

Konkrét példa: Peches Állampolgár (P. Á.) elveszíti a személyigazolványát. Odamegy egy – leginkább bankjegykiadó automatára hasonlító – KIOSZK-ponthoz, de nincs szüksége PIN-kódra, a gép az útlevele vagy a jogosítványa segítségével, illetve a videoalapú arckép-azonosító rendszerrel azonosítja. Az eszköz élőszavas kommunikációval – mintha csak ügyintézővel társalogna – beszélget vele. Az okmány elvesztésével kapcsolatban P. Á. bediktálja a mikrofonba, hogy a 4-es villamoson utazott, és ellopták tőle, de nem akar feljelentést tenni. Az igazolvány pótlására vonatkozó indoklást a gép leiratozza, majd megkérdi: hova, milyen címre küldje az új okmányt? P. Á. kiválasztja, hogy az állandó, az ideiglenes lakcímét vagy új tartózkodási helyet szeretne megjelölni, és azt bediktálja. A gép a legutolsó hivatalosan használt fényképét is megmutatja, megfelelő-e P. Á. számára, vagy szeretne újat készíttetni, mert természetesen erre is van lehetősége.

hogy az okostelefonok által nagyon sokan felfedezték a közösségi médiát, és megismerkedtek az informatikával. Az okoseszközök használatának elterjedésével olyan robbanásszerű változás következett be, amely megteremtette a talaját annak, hogy mindezek ismeretében az állampolgárnak legyen kedve és lehetősége a saját ügyét is elintézni online. A másik fordulópont a pandémia volt. A Covid által többszörösére nőtt azoknak a száma, akik egészségüket féltve digitálisan kívánták ügyeiket intézni. Így találkozott az állam oldaláról indított fejlesztés a másik oldalról megmutatkozó fokozott igényvel.

● **Hogyan találkozik a digitális technika alkalmazása az NKE tevékenységével?**

A hazai digitalizáció több szempontból is összekapcsolódik az NKE tevékenységével. Egyrészt a közigazgatás digitalizációja nem képzelhető el jól képzett szakember-utánpótlás nélkül, másrészt a közigazgatásban dolgozó kollégák folyamatos továbbképzése is kulcsfontosságú, és ebben kiemelt szerepet játszik az NKE.

A MI által támogatott alkalmazások rendészeti területen történő felhasználásának tökéletesítésében szükség van az NKE hallgatóira, akik a diploma birtokában használják, de az oktatókra is, akik megtanítják használatukat. Emellett rendkívül fontos a mesterséges intelligencia etikai vonatkozásaival is foglalkozni, amelyre egy az NKE-szintű kutatóegyetem kiváló feltételeket biztosít. Nem utolsósorban a hazai és nemzetközi kutatásban és tudásmegosztásban is nélkülözhetetlen az egyetem munkája, és az általa szervezett szakmai rendezvények, amelyekre a jövőben is számítunk. A napokban az NKE-n megrendezett *A jövőt építjük – rendvédelmi informatika* című szakmai előadásomon is elhangzott, egyeztetések folynak arról, hogyan, milyen formában lehetne a fejlesztéseket az RTK képzéseibe integrálni. Elébe akarunk menni a folyamatoknak, ezért is tartottuk ezt az előadást, hogy megfogalmazzuk, milyen jövőbeni irányokról tudunk közösen gondolkodni.

Szerző: Páhy Anna

Fotó: Szilágyi Dénes, Belügyminisztérium

Hajzer Károly,
a Belügyminisztérium
informatikai
helyettes államtitkára

Mellőzött testrész segítheti **az áldozatok** **azonosítását**

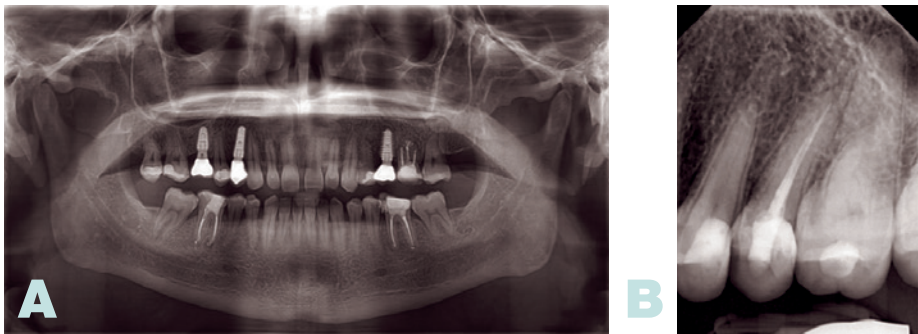
A természeti katasztrófák száma egyre csak nő a világon, 2000 és 2019 között például több mint hétezer ilyen esemény történt, amelyek összesen 1,23 millió emberéletet követeltek, évente átlagosan hatvanezret. A katasztrófák összesen több mint négy milliárd embert érintettek, sokakat több alkalommal is, miközben 2,97 ezer milliárd dollár veszteséget okoztak világszerte. Az Egyesült Államok Nemzetközi Fejlesztési Hivatalának (USAID) adatai szerint ezek a számok a feljegyzett katasztrófaesemények mennyiségi növekedését jelzik az előző húsz évhez képest. 1980 és 1999 között ugyanis kicsivel több mint négyezer természeti csapás történt a világban, amelyek körülbelül 1,19 millió emberéletet követeltek, a gazdasági veszteségek ez idő alatt összesen 1,63 ezer milliárd USD-t tettek ki. A katasztrófák kockázati tényezői között említhető például a szegénység, az éghajlatváltozás, a levegőszennyezés, a népességnövekedés a veszélyeknek kitett területeken, az ellenőrizetlen városiasodás és a biológiai sokféleség csökkenése. Az ENSZ Katasztrófa-kockázat-csökkentési Hivatala, az UNDRR a jövőt illetően sem túl optimista, előrejelzésük a katasztrófák számának növekedését mutatja. Ha ugyanis bekövetkezik a globális éghajlat 3 Celsius-fokos hőmérséklet-növekedése, az a becslések szerint önmagában is növeli a potenciálisan nagy hatású természeti veszélyek gyakoriságát.

A katasztrófák áldozatainak azonosítására fejlesztenek új módszereket magyar kutatók. A jövőben az egyedi mintázattal rendelkező szájpapírlás háromdimenziós szkennelrel történő „letapogatása” segítheti az áldozat-azonosítást végzők munkáját. Jelenleg több fronton zajlik a kutatómunka, szoftvert fejlesztenek, és az azonosítást segítő adatbázist is építenek, amely nemcsak a fogakról, hanem már a szájpapírlásról is megbízható képet ad majd.

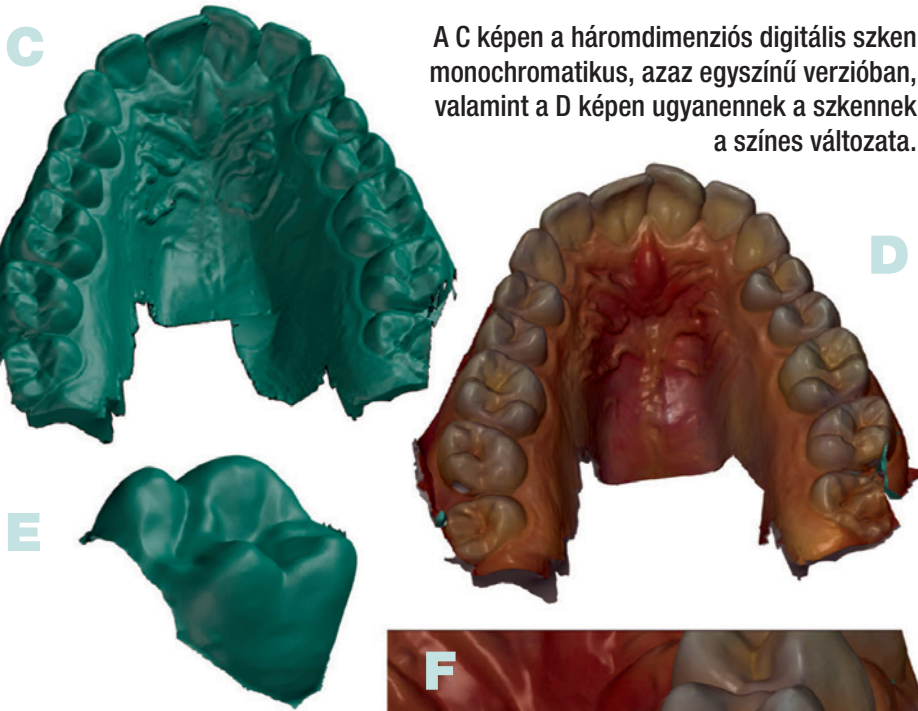
Ha bekövetkezik a fenti forgatókönyv, az az áldozatok számának növekedését is magával hozhatja, azonosításuk pedig kihívás elé állítja az orvostudományt. „Napjainkban az áldozatazonosítás folyamata reaktív módon történik, tehát az azonosításhoz szükséges dokumentációt az esemény bekövetkezése után gyűjtjük össze. A fogászati ante mortem adatokat előre, hatóságilag egy központi adatbázisban, preventív jelleggel, kötelező módon nem tárolják” – áll Simon Botond, Farid Ajang Armin és Vág János *A preventív és proaktív fogászati adatbázis bevezetése és jelentősége tömegkatasztrófa áldozat azonosításkor* című tanulmányában. Az azonosítást számos tényező nehezíti, ezek egyike az áldozatról még életében készült (ante mortem) dokumentáció elégtelensége. Az áldozat roncsolódottsági állapota pedig értelemszerűen a halál beállta utáni (post mortem) adatok minőségét befolyásolja, de a nehezítő tényezők között említhető

az adott ország DVI- (disaster victim identification) egységének felkészültsége, tapasztalata, vagy egyáltalán az egység létezése – magyarázza lapunknak Simon Botond szakfogorvos, a kutatás egyik résztvevője. A helyzetet nehezíti, hogy a világon nagyon kevés, körülbelül mindössze ötszáz igazságügyi fogorvos szakértő van, akik az áldozatok azonosításában kiemelt szerepet kapnak. Ráadásul a fogak alapján történő áldozatazonosításnak hátrányai is vannak, hiszen annak ellenére, hogy a fog ellenálló szövet, a már emlegetett megfelelő ante mortem dokumentáció hiánya mégis nehezíti az azonosítást, amelyet az esetek többségében röntgenfelvételekből próbálnak megoldani, holott fogaink 3D szerkezetben épülnek fel. Talán ezek miatt is irányult egy magyar kutatócsoport figyelmé, Vág János professzor vezetésével egy másik, eddig kevesebb figyelmet kapó testrészünk, a szájpapírlás felé, amelynek »

A FOGÁSZATI 2D- ÉS 3D-ADATOK TÍPUSAI

Az A képen panoráma, a B képen intraorális röntgenfelvétel látható. Ez utóbbira jellemző, hogy egy vagy több fog fér bele a röntgenképbe, amelyen a gyökér körüli, úgynevezett periapicalis terület, valamint a koronai rész is látható.

A C képen a háromdimenziós digitális szkenn monochromatikus, azaz egyszínű verzióban, valamint a D képen ugyanennek a szkennnek a színes változata.

Az E képen egyfogas 3D digitális szkenn látható, az F képen pedig az E képen látható fog, és ugyanannak a személynek a színes szkenn (F) egymásra vetített verziója. Mindegyik fogászati képinformáció segíti az azonosítást.

a jövő áldozatazonosításában lehet szerepe. „A szájpaddás jól védett helyen található, kupola alakú képlet, amely ellenáll a mechanikai sérüléseknek, hőhatásra is viszonylag stabil marad. A rajta található

szájpaddásbordázat pedig egyedi karakterisztikát mutat még a közel azonos genetikai háttérrel rendelkező ikerpároknál is. Az újdonság a 3D azonosítási lehetőség, mivel jelenleg a fogakat az esetek többségében

az ante mortem és post mortem összevetés során röntgenfelvétel alapján hasonlítják össze, amely többnyire kétdimenziós” – foglalta össze kutatásuk innovációját Simon Botond, aki hangsúlyozta azt is, hogy módszerüket még nem használják a gyakorlatban, hiszen ehhez nincs még kiépített technikai és gyakorlati háttér, valamint az alkalmazható jogszabályi keretek sem léteznek. A kutatók most ezen dolgoznak mind szoftverfejlesztés, mind adatbázis-építés oldaláról a Nemzeti Községi Egységtervezési Intézménye, a Semmelweis Egyetem támogatásával. Ha mindez megvalósul, akkor az igazságügyi fogorvos szakértő szájszkennel segítségével néhány másodperc alatt rögzíthet képet a szájpaddásról, amelyet egy szoftver megkeres az adatbázisban, és kiadja a lehetséges áldozatokat. A kutatók jelenleg az ante mortem és a post mortem minták összehasonlító szimulációját végzik, különböző szkennerekkel, különböző operátorok segítségével, hogy bizonyítani tudják: az azonosítási módszer attól függetlenül is működik, hogy milyen eszközzel, ki és mikor rögzítette az adatokat. Az automatikus mintázatfelismerő szoftver fejlesztése feltehetőleg tovább finomítja a módszert.

A kutatásokban a közel 100 százaléban azonos genetikával rendelkező egyiptetű ikerpárok is szerepet kaptak. A világon nagyjából 140 millió ikerpár van, amelyből 32 millió egyiptetű iker. Az 1980-as évek óta az ikerterhességek aránya világszerte egyharmadával nőtt ezer szülésből, ami évente körülbelül 1,6 millió ikerpárt jelent. Az egyiptetűek esetében is enyhe emelkedés figyelhető meg, itt az arány ezer szülésből négy. Az egyiptetű ikrek az azonosítás szempontjából azért érdekesek, mert például ujjnyomatuk csak nagymértékben hasonlít, de mégsem teljesen azonos. Így esetükben is fontos találni olyan, úgynevezett biometrikus jegyet, amely nagyobb hatékonysággal képes megkülönböztetni őket egymástól.

A KÜLÖNBÖZŐ SZEMÉLYAZONOSÍTÁSI ELJÁRÁSOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA				
	Detekciós ráta	Előnye	Hátránya	Kivitelező személy
Tömések	0-92%	radiológiai módszerekkel egyszerűen elvégezhető	mintázat-, darabszám- és típusfüggő; radiológiai háttér szükséges; hamisítható	FO, IÜOD
Implantátumok	30-99%	lehet teljesen egyedi	megfelelő dokumentáció hiányában nehéz a követés; hamisítható	FO, FT, IÜOD
Foghiány	0-90%	közel teljesen egyedi/kissé egyedi mintázat	egy-egy fog hiánya nem képez bizonyítékot; hamisítható	FO, IÜOD
Összes fogazat (korábbiak együtt és általános fogazat állapota)	0-97%	egyszerűen elemezhető	ha nincsenek egyedi vonások, akkor alacsony hatásfok; ha vannak egyedi vonások, akkor radiológiai háttér szükséges, hamisítható	FO, IÜOD
Rugoszkópia	95-99,1%	olcsó, gyors és nagyon egyedi	nem elterjedt; adatbázis-készítéshez 3D technológia szükséges	szakdolgozó által készített mintából; FO, IÜO
Fogpulpából származó DNS	99%	kor- és nemmeghatározásra alkalmas; hiányos, égett vagy roncsolt holttest is azonosítható	telomer rövidülés gyorsabb; drága; fog mint egyedüli nyom; speciális technika szükséges	IÜG
Panoráma-RTG	30-90%	gyakran alkalmazzák	központi adatbázis hiánya	RAD, IÜOD, IÜO
Koponya-CT	60-95%	nagy pontosságú; egyre könnyebben elérhető	központi adatbázis hiánya	RAD, IÜ IÜOD
Arcprofileelemzés	50-90%	komplex összehasonlítást tesz lehetővé fényképek és koponya-RTG alapján	családon vagy rasszon belüli típusoknál nagyobb hibaarány	IÜO, RAD és IÜA; informatikai háttér és radiológia szükséges
Harapásminta	30-90%	egyszerű begyűjtés a helyszínről vagy holttestről	szubjektív; harapási minta deformálódása	FO, IÜA és IÜOD

FO: fogorvos; FT: fogtechnikus; IÜA: igazságügyi antropológus; IÜG: igazságügyi genetikus; IÜO: igazságügyi szakorvos; IÜOD: igazságügyi odontológus; RAD: radiológus Forrás: A fogászati személy- és áldozatazonosítás régi és új módszerei

A magyar kutatóknak sikerült bizonyítaniuk, hogy egyiptetű ikreket – digitális háromdimenziós mintákat használva – a szájpaddásbordázat alapján 99 százalékos megbízhatósággal meg lehet különböztetni egymástól annak ellenére, hogy az ikerpár tagjai közel 100 százaléban azonos genetikai állománnyal rendelkeznek. A digitális összehasonlító módszer teljesen új alapokra helyezi a biometrikus azonosítást, nem jár semmilyen betegterhelő, invazív beavatkozással,

ráadásul a mintázatfelismerő szoftver költséghatékonyan, nagyfokú megbízhatósággal dolgozik. Szintén fontos tényező, hogy a fogak mellett a szájpaddásbordázat is hosszú távon stabil, azonosításra alkalmas rész az emberi szervezetben. Ha készen lesz a már emlegetett adatbázis, akkor az a digitális, objektív keresetőséget szolgálja, felgyorsíthatja az azonosítást éppúgy, ahogyan az ujjnyomatok esetében is látjuk, például egy repülőtéren ellenőrzéskor. Nem beszélve arról, hogy további

biztosítékot is ad az áldozat személyére, megerősíti a DNS- és ujjnyomatvizsgálatot. A kutatást és a fejlesztést pedig a jövőben Vág János és kutatócsoportja a migrációs azonosításban is szeretné alkalmazni, legyen szó illegális vagy legális migrációról. A kutatás során létrejött találmányokat a feltalálók szabadalmi oltalom alá helyezték, továbbá az elmúlt időszakban külföldi országok képviselői is érdeklődtek a megoldás iránt.

Szerző: Tasi Tibor

Macron győzelme

két déjà vu élményt is előhozhat

A republikánus fegyelem komolyan segítette Emmanuel Macron francia elnök újraválasztását, déjà vu érzést azonban nemcsak az okozott a kampányban, hogy ismét a szélsőjobb oldali Marine Le Pennel kellett mérkőznie a második fordulóban, hanem hogy egy sikkasztási ügy akkor is és most is a kezére játszott.

Gazdasági programja, európai politikájának folytatása kihívásokkal néz szembe. Gazdag Ferenc, a Nemzeti Közsolgálati Egyetem tanárának elemzése a francia elnökválasztásról.

Sportnyelven szólva papírforma volt a francia elnökválasztás végkimenetele: a hivatalban lévő, s eleve esélyesebb Emmanuel Macron 58,5 százalékkal nyerte a 2022-es francia elnökválasztás második fordulóját, s további öt évig nem kell kiköltöznie az Élysée-palotából. A második fordulóra állva maradt ellenfele, Marine Le Pen 41,46 százalékot ért el.

Az eredmények azt mutatják, hogy az elnökválasztáson induló tucatnyi jelölt első forduló támogatói közül Macronra szavazott a szélsőbalos Jean-Luc Mélenchon táborának közel a fele; másrészt hasonló mértékben őt támogatta a jobboldali republikánus szavazók egy része, ahogy a zöldpártiak is. A baloldali pártok esélyeit minimalizálta, hogy alapvető kérdésekben (nyugdíjkorhatár, gazdasági tervezés, az atomenergia helye az energiamixben, a köztársasági intézményrendszer) egymás között sem értettek egyet, a polgári és konzervatív formációk pedig minden

vitájuk mellett alapvetően támogatták Macron politikáját.

A média pedig – a köz- és a magánmédia egyaránt – készen állt felerősíteni ezt a képet. A győzelmet persze a politikában sem szükséges indokolni, de a folytatás lehetséges irányainak kitapogatásához a tanulságokat a 2017–22-es elnöki ciklus eredményei és kudarcai, valamint a kampányban kifejtett elképzelések felvillantásával lehet levonni. Továbbá érdemes megvizsgálni a szélsőjobb oldali korábbi eredményeit.

Üvegplafon és déjà vu érzések

Franciaországban az Ötödik Köztársaság politikai rendszerének egyik specifikus vonása az úgynevezett republikánus fegyelem. Leglátványosabb formában ez 2002-ben volt látható, amikor Jacques Chirac az első fordulóban 19,8 százalékot ért el, mögötte – általános megrökönyödésre – nem a szocialisták jelöltje, Lionel

Jospin (16,1 százalék), hanem Jean-Marie Le Pen (16,8 százalék) futott be. A gaulle-ista tradíciókra támaszkodó Chiracnak így nem egy baloldali jelölttel, hanem a Front National (Nemzeti Front) vezetőjével kellett megküzdenie. A francia politikai elit számára sokkoló eredmény láttán még Jospin is az ellenfél, Chirac támogatására szólította fel szavazóit, ami eredményes volt: a második fordulóban a választók 87,8 százaléka Chiracot támogatta.

Két évtizeddel később, 2022-ben Macron és az apja nyomdokaiba lépő Marine Le Pen között a különbség már csak 17 százalék volt. A kérdés az, hogy az immár Rassemblement National (Nemzeti Tömörülés) nevet viselő párt tudja-e folytatni a politikai közép (azaz a kormányzóképeség) felé tartó mozgását, a politikatudományban csak „üvegplafon” névvel illetett szimbolikus határ átlépését. Mindenesetre Éric Zemmour új formációja, a Reconquête (Visszahódítás) nagy segítséget nyújtott azáltal, hogy a szélsőjobb oldali témák közül átvette a bevándorlás- és iszlámellenes témákat. Egy másik tényező is déjà vu élményt okozhatott: felettebb érdekes párhuzam látható a 2017-es és a 2022-es elnökválasztások között. Francois Holland elnöki mandátumának lejártával a szocialista politikus bejelentette, hogy nem kíván indulni a 2017-es választásokon – a katasztrofális népszerűségi mutatók alapján nem is volt nagyon más lehetősége.

A francia politikai váltógazdaság-logikájával utódjának az ellenzékben lévő (L-UMP, Union pour un Mouvement Populaire) politikusa, Sarkozy korábbi minisztere, François Fillon tűnt a legesélyesebbnek. Közvetlenül az elnökválasztás első fordulójára robbant ki azonban a „Fillon, vagy más néven a Penelope ügy”. A pénzügyi visszaéléseket vizsgáló ügyészség azért indított vizsgálatot közpénzek elszikkasztásának gyanújával a volt kormányfő ellen, mert az Maël Renouard író 2013 és 2015 között

parlamentari asszisztensként foglalkoztatta. Párhuzamosan eljárás indult a politikus felesége, Penelope Fillon fiktív foglalkoztatása miatt is. A vizsgálat körülményei azt mutatták, hogy a cél egyértelműen a politikus lejáratása volt.

Hasonló indokokkal ugyanis az Európai Parlament francia képviselőinek többségét vizsgálat alá lehetett volna vonni. A lejáratás végül is sikerült. Fillon a 2017-es első fordulóban csak a harmadik helyet szerezte meg. Az elnökválasztás nyertese így Macron lett.

A déjà vu érzés párhuzamos története 2022 márciusában: az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) azzal vádolta meg Marine Le Pent és több párttársát, köztük egykori pártvezető apját, hogy 620 ezer eurót sikkasztottak az Európai Parlament képviselőiként. A jelentés szerint a Nemzeti Front politikusai a pártjuk támogatására fordították az uniós forrásokat, ami tilos. Az OLAF márciusban küldte el jelentését a francia ügyészségnek, de a szívtárogatás pont az elnökválasztás második fordulójára történt, amikor is kiderült, hogy Macron elnöknek Le Pen lesz az ellenfele. Távolról sem azt szeretném állítani, hogy az EU csalás elleni hivatala kívánt beavatkozni a francia elnökválasztásba, de az több mint véletlennek tűnik, hogy a vizsgálat kiszívtárogatása pontosan akkor történt meg, 2017-ben a Penelope ügy után Fillon visszavonult a politikától. A mostani eljárás kimenetétől függhet, hogy Marine le Pennek is gondolkoznia kell valami hasonlón, vagy folytathatja politikai pályáját.

A kormányzás eredményei

Gazdaságpolitikai téren Emmanuel Macron az elmúlt több mint 50 év legnagyobb gazdasági növekedésével kampányolhatott, miután 2021-ben 7 százalékkal bővült a francia GDP, de az erősödő infláció mellett a vásárlóerő megőrzését, illetve az energia- és fogyasztói árak növekedésével kapcsolatos aggodalmakat egyáltalán nem lehet figyelmen

kívül hagyni. A kampányban Marine Le Pen átlagban havi 200 euró mértékű jövedelemnövelést ígért, Macron pedig a nevét viselő bónusz (prime Macron) háromszorosára emelését. Eszerint a minimálbér háromszorosánál alacsonyabb fizetésű munkavállalók számára akár évi 6000 euró juttatást is adhatnának a munkaadók.

Szintén elnöki ígéret a literenként 18 eurócentes árkedvezmény meghosszabbítása, valamint a magyar megoldásokhoz hasonló energiaár-befagyasztásra (bouclier énergétique) is. Macron további »

Oktatók a világ körül

Mátyás Szabolcs rendőr őrnagy

Utazás, kutatás, tapasztalatszerzés, terepszemle. Nehéz felsorolni, mennyi mindent nyújthat a külföldi mobilitás az egyetem oktatóinak. Sorozatunkban megismerjük a tanórákon sokat hallott anekdotákat, és megismerjük a történet mögött az embert. A krimináltaktika és a bűnözésföldrajz kutatóját, Mátyás Szabolcs rendőr őrnagyot, a Nemzeti Közszerződési Egyetem (NKE) Rendészettudományi Kar (RTK) Nyomozáselméleti Tanszék docensét kérdeztük tapasztalatairól.

- Milyen területen, pontosan mit oktat?
Oktatott tárgyait zöme a kriminálisztikát öleli fel. Tanárként végeztem földrajz-geográfus szakon, majd ezután, több mint húsz évvel ezelőtt csatlakoztam a rendőrséghez. A földrajz szaktól adódóan fő kutatási területem a bűnözésföldrajz. Gyakorló rendőrként dolgoztam tizenöt évet, így adta magát, hogy miután az egyetemre kerültem, kriminálisztikát tanítsak.
- Mit rejtenek a fogalmak: bűnözésföldrajz, megelőző?
A bűnözésföldrajz a társadalomföldrajz és a kriminológia között álló tudományág. A bűnözés térbeli eloszlását

és annak földrajzi törvényszerűségeit vizsgálja. Arra kíván választ adni, hogy mely tényezők fejtenek ki vonzó hatást a bűnelkövetőkre. A megelőző pedig a rendészet olyan matematikai, statisztikai alapokon nyugvó térinformatikai alkalmazása, amely a múlt bűncselekményi adatai alapján – bizonyos hibaszázalékkal – előre jelzi a bűncselekmények várható elkövetési helyét, idejét és fajtáját, illetve a sértettek és az elkövetők lehetséges körét.

- Mióta foglalkozik külföldi, rövid távú utazásokkal?
Sajnos életkoromból fakadóan diákként még nem volt »

évi 15 milliárd euró értékű adócsökkentést is beígért, mégpedig fele-fele arányban a vállalati szféra és a háztartások között. Lényegében nem volt vita az elnökjelöltek között az energetika kérdésében: mindkét politikus a francia nukleáris erőműpark fejlesztését, új nukleáris létesítmények rendszerbe állítását ígérte. Macron ismét felvetette korábbi javaslatát, szén-dioxid-adó bevezetését az EU határainál.

A kampányában Macron ambiciózus ígéreként 50 milliárd eurós (18 745 milliárd forint) költségvetési többletet irányzott elő 2027-ig, s az így keletkező forrásokat az oktatás, az ökológiai átalakulás, az egészségügy és az adócsökkentés céljaira fordítaná. Bár az EU-n belül a franciák nem épp a költségvetési fegyelműkről híresek, Macron bejelentette azt is, hogy 2027-re vissza fog térni a „költségvetési komolyságra”: az államháztartási hiányt 3 százalékra fogják csökkenteni.

Az ígérek érezhetően nem hatottak meg a francia társadalom jelentős részét. A „gazdagok elnökeként” tekintett Macron politikájával szemben szinte folyamatosan heves társadalmi mozgalmak (sárga mellényesek) bontakoztak ki.

Az EU a kampányra kikerült Macron fókuszából

Macron már első mandátumának megkezdésekor is jelezte, hogy erősíteni akarja Franciaország pozícióit az EU-ban. Ebbéli ambícióját erőteljesen megnövelte a brexit és Angela Merkel német kancellár távozásával az integrációs hatalmi centrum elmozdulása is. Elnöki kampányában azonban visszafogottan beszélt az integrációról, feltehetően a baloldali Mélenchon-tábor szuverenista érzékenysége miatt. Szlogenje a „hatalommal bíró Európa” építése lett, amely a geopolitikában és a migrációval kapcsolatban „védelmező”, függetlensége révén pedig a világra nagyobb befolyással bíró szerepet játszik. A francia társadalomban meglevő, s például az Eric Zemmour által a nyilvánosságba feltörő migrációs félelmekre válaszul a határok megerősítését és azok hatékonyabb ellenőrzését szorgalmazza.

Ráadásul a 2022-es elnökválasztás időben egybeesett az EU-ban a francia elnökséggel is, tehát a franciák alanyi jogon is programokat javasolhattak az EU egészének. Itt az „európai politikák” megerősítését láthatjuk egyidejűleg

három meghatározó irányba: energetika, technológia és stratégiai autonómia. A francia uniós elnökség félidei mérlege azt mutatja, hogy erősödött az európai szuverenitás építésének folyamata. Párizsnak kétségtelenül sikerült az Európai Uniót egy irányba terelnie (szolidaritás, egységes fellépés) az ukrán háborúra adott válaszok kapcsán. Le Drian külügyminiszter a március végi kormányülésen arról beszélt, hogy az orosz agresszióra adott válaszok tovább erősítették a francia elnökség által kijelölt irányt. További eredményként sorolta fel az EU érdekeinek védelmét a kereskedelmi, klímavédelmi és digitális területeken.

A francia elnökség minden rendelkezésére álló eszközt felhasznált a jogállamiság erősítése terén, s az eredménylistát fogja növelni, hogy május 9-én a franciák összegezhették az EU jövőjéről szóló konferenciához készített állampolgári javaslatokat magában foglaló jelentést is.

Szerző: Gazdag Ferenc,
a Nemzeti Közszerződési Egyetem tanára,
professor emeritus, az MTA doktora
Fotó: Reuters, AFP

Az írás a napi.hu hírportálon jelent meg
2022. április 26-án.

lehetőségem külföldi részképzésen részt venni, annak idején a mi évfolyamunkból csupán egy csoporttársam mehetett ki Angliába egyetlen szemeszterre, és ez csodaszámba ment akkoriban. Az egyetem elvégzése után éreztem is ennek hiányát: világot is szerettem volna látni, és az angol nyelvet is szerettem volna magasabb szinten elsajátítani. A diploma megszerzése után ezért egy évre külföldre – Anglia, Kanada – mentem tanulni, dolgozni és nyelvet gyakorolni. Az NKE-re 2015-ben kerültem, az elsők között éltem az

Erasmus+ és egyéb külföldi mobilitást támogató ösztöndíjak lehetőségével. Nagy örömmel vettem ezeken részt, mert nagy lehetőségnek tartottam, és tartom jelenleg is.

● Milyen országokba jutott el eddig? Az elmúlt néhány évben jártam Kínában, Törökországban, Csehországban, Szerbiában, Horvátországban, Oroszországban és Erdélyben is. Mindenhol jól éreztem magam, mindenhol tanultam valamit, így bárhova szívesen visszamennék még egyszer. Remélem, hogy

a jövőben lesz lehetőségem eljutni a balti országokba is.

● Miért utazik egy oktató?

A kiutazásaim tapasztalatait igyekszem mindig cikk formájában is rögzíteni, és nyomatékosítani, hogy „nem nyaralni megyünk”, hanem van is valami értelme a mobilitásnak. Egy-egy ilyen út sok érdekességet hoz: rengeteg tapasztalatot oszthatunk meg, és talán a legfontosabb a szakmai-tudományos kapcsolatok kiépülése. Olyan kollégákkal lehet találkozni, akik hasonlóan gondolkodnak, hasonló területen

oktatnak, kutatnak. Ez nagyon fontos, a személyes kapcsolatok kiemelten értékesek. Később az így megismert kollégák sokszor szólnak, hogy lehetőség van konferencián előadni vagy publikálni egy helyi folyóiratban. Az egyetemek saját folyóirataiban nem könnyű publikálni, de a személyes kapcsolatnak köszönhetően nagyobb az esély erre. Egyetemi oktatóként a külföldi publikáció rendkívül fontos, mert enélkül láthatatlanok maradunk a nemzetközi tudományos térben.

● Mi az eddigi legjobb tapasztalata?

Rosszat nem tudok mondani, mindig nagyon jól éreztük magunkat. Talán a kínai utazás volt a legnagyobb élmény, részben a kulturális különbségek miatt. Pekingben az oktatás során tapasztaltuk, hogy mennyire más a diákok hozzáállása a tanuláshoz és a tanárokhöz, ami természetesen a kínai kultúra különbözőségéből, felfogás- és életmódbeli sajátosságokból adódik. Talán ez jelentette eddig a legnagyobb élményt, de nyilvánvaló, hogy nagyon jól éreztem magam Belgrádban, Zágrábban és Kolozsváron is.

● Milyen témakörben tart előadásokat külföldön?

Két kutatási területem külföldön is unikálisnak tekinthető. Az egyik a bűnözésföldrajz, a másik pedig a megelőző (prediktív) rendszet. Legutóbbi két utamon a megelőző rendszet témakörében adtam elő. A fogadó-intézmények számára ez a terület különösen újszerűnek tekinthető, szeretnék megismerni más országok jó gyakorlatát és ez irányú tapasztalatait.

Szerző: Pap Melinda Patrícia

Fotó: Mátyás Szaboles archív

2022. ÁPRILIS 11–15.

Erasmus+ oktatói mobilitás
(Törökország, Turkish National Police Academy)

2021. NOVEMBER 1–8.

Erasmus+ oktatói mobilitás (Csehország, Rendőr Akadémia)

2019. SZEPTEMBER 1–8.

Erasmus+ oktatói mobilitás
(Törökország, Turkish National Police Academy)

2018. MÁJUS 19. – JÚNIUS 3.

Erasmus+ oktatói mobilitás (Kína, People's Public Security University)

Megoldások határok nélkül

Márciusban tartotta alakuló ülését a Határmenti Együttműködések Kutatóműhely (HEK), amely a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) tizennegyedik tudományos és szakmai kutatócsoportjaként jött létre. A kutatóműhely olyan intézményi keretet jelent az NKE és a Határon Átnyúló Kezdeményezések Közép-Európai Segítő Szolgálat (CESCI) együttműködésében, amely képes összekapcsolni a civil és az akadémiai szférát, ötvözni az elméleti kutatásokat a gyakorlati megvalósítással. Fejes Zsuzsannával, a kutató-műhely vezetőjével, az NKE ÁNTK docensével beszélgettünk a határtani kutatások sokféleségéről, célokról, feladatokról.

- Napjainkban milyen jelentősége van a határtani kutatásoknak?

Az 1990-es évek óta valószínűs diszciplínává kezd fejlődni a *border studies* (magyarul: határtan) névre keresztelt tudományterület, amely számos tudományágat érint a politikai földrajztól a humán geográfián, kormányzáselméleten és tervezélméleten keresztül az uniós szakpolitikai kutatásokig és a várostervezésig. A határok kutatása divattá vált, számos értelmezési mezővel és elméleti háttérrel. Magyar szempontból a témának különös jelentősége van, hiszen a trianoni határokon túl több millió

magyar él, jelentős részük közvetlenül a határsávban, akiknek az életére, mindennapjaira, identitására meghatározó hatást gyakorol(t) az adminisztratív határok mozgatása, szigorú őrzése, a határátkelések során alkalmazott vizsgálatok bürokratizmusa. Az EU-s keretek között viszont éppen ezeknek a közösségeknek a hídszerepére építve sikerült virágzó, határon átnyúló együttműködéseket kialakítani a leginnovatívabb kormányzási formák adaptálásával.

- Miért tartották szükségesnek, hogy a határtani kutatások intézményi keretek között, az NKE-n folyjanak?

Arra vonatkozóan, hogy évente megközelítőleg hányan utaznak át egy határátkelőn, milyen céllal és milyen gyakorisággal

– épp ezek a kutatások tudnak választ adni. Hasonlóképpen a kutatókhoz kell fordulnunk segítségért, ha tudni szeretnénk, hogy milyen mértéket ér el a határon át ingázó munkavállalók, diákok száma; hogyan alakulnak a szomszédos országba költözések; mennyi beteget fogadnak a határ túloldaláról az egészségügyi intézmények; de még a tekintetben is különböző tudományos módszereket kell igénybe venni, ha azt szeretnénk megtudni, hogy miként vélekednek a határtérség lakosai a szomszédjaikról. Bár a határtan a közép-európai térségben egyre több felsőoktatási egyetemen jelenik meg témaként (például a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen, a Nagyváradi Egyetemen, az Eperjesi Egyetemen, az Opolei Egyetemen), nemzetközi mércével is mérhető szellemi központ ez idáig nem jött létre. Szeretnénk, és ez a kutatóműhelyünk hosszú távú célja, hogy a közép-európai térségben Budapesten legyen hazánk, sőt Közép-Európa legjelentősebb határtannal foglalkozó tudományos és szakmai műhelye, amely átfogóan fedné le a kortárs határtan tématerületeit és aldiszciplínáit, a geopolitikai, jogi, kormányzási, biztonságpolitikai kérdésektől kezdve a nemzetközi, uniós és Közép-Európa-tanulmányokon keresztül a politikaelméleti, kritikai-történelmi, földrajzi és szociológiai vonatkozásokig. Mivel „Magyarország önmagával határos”, hazánkban fontos, hogy a kérdésben tematizációs szerepet töltsön be. Úgy gondoljuk, hogy az NKE oktatási és kutatási profiljai miatt a legmegfelelőbb intézményi keretet biztosítja egy ilyen műhely létrehozásához, és a határtani képzés egyetemi oktatásba történő beépítéséhez.

- Milyen szerep jut az együttműködésben a Határon Átnyúló Kezdeményezések Közép-Európai Segítő Szolgálatának (CESCI)?

A CESCI-t 2009-ben magánszemélyek alapították azzal a céllal, hogy Magyarországon és a közép-európai térségben elősegítse az országhatárok

légiesítését, és ösztönözze, valamint szakmailag támogassa a határon átnyúló együttműködéseket. Az egyesület tevékenységeinek döntő részét a közhasznú feladatok ellátása teszi ki. A CESCI már feltette Budapestet a határmentiséggel foglalkozó szakmai szervezetek világtérképére, illetve kezdetleges szinten ugyan, de tudományszervezési tevékenységet is folytat, és erre az alapra viszonylag gyorsan és könnyen lehet nemzetközileg is elismert műhelyt felépíteni.

- Milyen feladatokat lát el a kutatóműhely?

A kutatóműhely első tevékenysége az idei év elején három külföldi egyetemmel (Kelet-Finnországi Egyetem, Karélia Intézet [Joensuu]; European Academy, EURAC [Bolzano]; Lisbon University Institute [Lisszabon]) közösen egy Horizon Europe Twinning pályázat benyújtása volt, amelyben az NKE tölti be a vezető partner szerepet. Kiemelt célunk további hazai és nemzetközi kutatási pályázatokban való részvétel, hálózatosodás.

A kutatóműhely feladatai közé tartozik a határkutatásokkal összefüggő tudományos és ismeretterjesztő tevékenységek végzése, mint például a jogalkotást segítő szakmai és tudományos megalapozottságú háttérelvezések készítése, együttműködés a meghatározott területekhez kapcsolódó kormányzati szervekkel, valamint a kapcsolódó kutatási területeken tevékenykedő társadalmi szervezetekkel és felsőoktatási kutatóközösségekkel.

Fontosnak tartjuk a kutatási eredményeink minél szélesebb körben történő disszeminálását, különösen tudományos cikkek, szakkönyvek, publikációk, konferenciák, műhelybeszélgetések és előadások formájában. Ezzel együtt növelni szeretnénk az NKE tudományos potenciálját, nemzetközi láthatóságát, és igyekszünk bevonni a hallgatókat, fiatal kutatókat is a tudományos tevékenységekbe. Hisszük, hogy ebben a formában, az elméleti kutatások gyakorlati igényekkel és tapasztalatokkal való ötvözése révén

megvalósulhat a kutatási eredmények közgazdasági hasznosíthatóságának fokozása is.

- Fogalmazhatunk tehát úgy, hogy az NKE adja az elméleti háttérrel, a CESCI pedig a gyakorlati megvalósítást?

Igen. A CESCI a kutatóműhely „civil” lába, végzi az operatív-szervezői tevékenységet, tartja a kapcsolatot a gyakorlati szereplőkkel, míg a Nemzeti Közszolgálati Egyetem az együttműködés „akadémiai” lába, amely a határtani kutatásokhoz kapcsolódó tudományterületeken végzett kutatásaival, tudományos tevékenységével támogatja egy-egy megoldandó feladat gyakorlati megvalósulását.

- Milyen távlati célkitűzései vannak a HEK-nek?

Négy nagyszabású célt fogalmaztunk meg: az egyik a „hálózatosodás”, tehát a hazai és nemzetközi kutatásokban való részvétel, kutatói hálózatok kiépítése projektek kidolgozásán és megvalósításán keresztül, vagyis mindaz, ami hazai és nemzetközi együttműködést jelent. Ezzel összefügg egy magasan kvalifikált, nemzetközileg is elismert szakmai folyóirat elindítása. Terveink között szerepel egy olyan képzés-fejlesztési munka is, amelynek keretében a határtani képzést – interdiszciplináris jelleggel – beilleszthetjük az NKE képzési kínálatába, és végül, de nem utolsósorban hosszú távon célunk a kutatóműhelyből kutatóintézetté válás. Hangsúlyozandó, hogy mivel nem olyan régen alakult meg a Határmenti Együttműködések Kutatóműhely, jelenleg arra koncentrálnunk, hogy feltérképezzük, megtaláljuk, beazonosítsuk a határtani kutatásokhoz kapcsolódó további tudományterületeket, partnereket, kapcsolatokat, fejlesszük a tudományos, szakmai és adminisztratív kapacitásunkat. Az építkezés többéves folyamat, végső célja a közép-európai központú tudásközponttá válás, amelyre Budapest tökéletes színhely a maga földrajzi, történelmi, nemzetiségi és politikai adottságaival.

Szerző: Sallai Zsófia

Fotó: Szilágyi Dénes

● Az áldozatok védelmét az úgynevezett genfi egyezmények, míg a hadviselés szabályait a hágai egyezmények tartalmazzák. Miről szólnak ezek a nemzetközi megállapodások?

Sok mindennek nevezik a háború esetén alkalmazandó nemzetközi jogot: háború jogának, hadijognak, fegyveres összeütközések jogának, nemzetközi humanitárius jognak. A humanitárius jogon belül a genfi és a hágai jog két ág, ámde a különbségtétel mára nagy részben összemosódott. Történelmileg előbb a genfi jog jött létre, amely a harcokban megsérült katonákat, az őket ápoló személyzetet és később a hadifoglyokat védte. A hágai jog a hadviselés szabályait rögzítette, azt, hogy milyen eszközöket és módszereket lehet használni, illetve nem használni. Fegyveres erőszak alkalmazásának tilalma.

● A szakadár Donyeck-i Népköztársaság és Luhanszki Népköztársaság szuverenitásának elismerése után Oroszország február 24-én indította el – legalábbis Vlagyimir Putyin szóhasználatára szerint – békefenntartó csapatát Ukrajnába. A háborúindítás jogát évszázadokon át az állam természetes jogának tekintették. A fegyveres erő alkalmazását 1945-től

Rendkívül súlyosak lehetnek az orosz–ukrán háború humanitárius következményei

Van-e a háborúnak joga? Ki védi meg a lakosságot, vagy a civil áldozatok csak járulékos veszteséget jelentenek?

Mit mond a jog az iskolák, kórházak, mentőautók

támadásáról? Bíróság elé kerülnek-e a háborús bűnösök?

Az orosz–ukrán háború nemzetközi jogi kérdéseiről

Varga Réka, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem tudományos főmunkatársa adott interjút az Indexnek.

az ENSZ Alapokmánya tiltotta meg. Vonatkozik-e ez az oroszok úgynevezett békefenntartására is?

A háború joga nem azonos a háborúindítás jogával. A II. világháborút követően az ENSZ Alapokmánya megtiltotta a nemzetközi kapcsolatokban a fegyveres erőszak alkalmazását. Azelőtt nem volt általános globális tilalom. A fegyveres erőszak alkalmazását az Alapokmány két esetben tartja jogosnak: önvédelemből vagy az ENSZ Biztonsági Tanácsa (BT) által jóváhagyott fegyveres kényszerintézkedés esetén. Az előbbinél egy állam a kívülről ért támadásra válaszolhat, utóbbinál a BT adhat felhatalmazást fegyveres erő alkalmazására, ha a nemzetközi béke és biztonság veszélyeztetve van. Ehhez az kell, hogy a BT egyik állandó tagja se emeljen vétőt.

Oroszország önmagában azzal, hogy a két szakadár entitást elismerje, nemzetközi jogot sértett, hiszen a két szakadár terület Ukrajna nemzetközileg elismert határain belül helyezkedik el.

Oroszország bevonulása pedig, mivel ezek nemzetközi jogilag továbbra is Ukrajna területei, sérti az ENSZ

Alapokmányának fegyveres erőszak alkalmazásának tilalmára vonatkozó rendelkezéseit is.

● Mit jelent a humanitárius jog szerint a civilek védelme?

A humanitárius jog igyekszik egyensúlyt teremteni a katonai szükségesség és a humanitárius megfontolások között. Megengedi a kombatáns, katonai objektum elleni támadást, ugyanakkor védelemben részesíti azokat, akik nem vesznek részt az ellenségeskedésben. Alapszabály, hogy csak harcost szabad támadni, civilt vagy más védett személyt nem. Védelem illeti a sebesült, sérült katonákat, illetve a honvédségi és polgári egészségügyi alakulatokat, ezek megtámadása tilos. Bármilyen fűresán is hangzik, de a civilek védelme nem jelenti azt, hogy civil személy áldozattá válása vagy civil objektum lerombolása minden esetben a szabályok megsértése lenne. Amennyiben a támadó fél katonai célpontot támad, de ennek következtében civil személy veszti életét, akkor lehet jogszerű a támadás, ha a polgári áldozat nem haladja meg az elérni kívánt katonai előny mértékét.

Nincs arra objektív mérce, hogy mi számít arányosnak, és ezt minden esetben egyedileg kell mérlegelni. De az biztos, hogy a támadó kötelessége, hogy úgy tervezze meg a támadást, hogy el tudja kerülni, vagy minimálisra tudja szorítani a civil áldozatokat. A szabályok a védőkre is vonatkoznak: a lehetőségekhez képest el kell távolítani a civil lakosságot a katonai célpontok közeléből, nem lehet polgári lakosság jelenlétét bizonyos területeknek vagy katonai célpontoknak a támadástól való védelmére felhasználni.

Adott esetben annak eldöntése, hogy jogszerű volt-e egy támadás attól függ, mi volt a támadó célpontja, milyen információ birtokában döntött a támadás megkezdése mellett, arányos volt-e a támadás, és megtett-e mindent, hogy megelőzze a civil veszteséget.

De nem csak a civilek élveznek védelmet. Kifejezetten tilos például mentőautó, kórház vagy egészségügyi létesítmény szándékos megtámadása is. Előfordulhat mégis, hogy egy mentőautó elveszti a védettséget, mert ellenséges célra használják. De még ilyenkor is, ha a körülmények engedik, figyelmeztetést kell adni támadás előtt, amennyiben amúgy a támadás jogszerű lenne. A mentőautó, egészségügyi létesítmény szándékos megtámadása azért is különösen súlyos, mert a humanitárius minimum az, hogy a sérültek, sebesültek megfelelő ellátást kaphassanak. »

Fotó: Karap Tímea/index.hu

Nem lehet büntetlenül megúszni

● A hágai Nemzetközi Büntetőbíróság főügyésze bejelentette, hogy megkezdte a nyomozást az ukrán helyzettel kapcsolatban. Mi várható ettől az eljárástól? A Nemzetközi Büntetőbíróság (*International Criminal Court*) szóhasználatában a nyomozás megkezdésekor még nem ügyet, hanem helyzetet azonosítanak. Azzal együtt kezdődött meg a nyomozás, hogy a bíróságot létrehozó Római Statútumnak nem részese sem Oroszország, sem Ukrajna. Utóbbi azonban 2014-ben és 2015-ben nyilatkozatot juttatott el a Nemzetközi Büntetőbírósághoz, amelyben elismerte a joghatóságát az Ukrajna területén esetlegesen elkövetett háborús és emberiség elleni bűncselekmények beazonosításához, a terheltek vád alá helyezéséhez és a velük szembeni eljárás lefolytatásához, mégpedig a 2013. november 21-étől kezdődő időszakra. Az ukrán állam azt is vállalta, hogy együttműködik a bírósággal az eljárás során.

Ez a gyakorlatban azt is jelenti, hogy bizonyítékok azonosítására, lefoglalására és továbbítására, vagy személyek letartóztatására kérheti a Nemzetközi Büntetőbíróság Ukrajnát. Ennek különösen akkor lehet jelentősége, ha ukrán vagy orosz állampolgár letartóztatását és átadását kéri, utóbbi esetben figyelembe véve, hogy Ukrajnának lehetnek orosz hadifoglyai, akik akár ilyen eljárás alá is kerülhetnek. Fontos viszont, hogy a bíróság az Ukrajna területén bárki – akár ukrán vagy más személy – által elkövetett ilyen bűncselekményeket vizsgálhatja.

● Van-e realitása a büntetőjogi felelősségre vonásnak? Mindenképpen. A hágai Nemzetközi Büntetőbíróság eljárása csak egy a lehetséges felelősségre vonási fórumok között. A genfi egyezmények alapján ugyanis minden állam rendelkezik úgynevezett egyetemes joghatósággal, hogy az egyezmények súlyos megsértőivel szemben

nemzeti bíróságai előtt eljárást indítson. A katonai saját állama is köteles eljárni, de a katonát esetleg fogva tartó másik állam is jogosult. Ilyen súlyos jogsértésnek minősülhet például a védett, civil célpontok, egészségügyi személyek vagy objektumok szándékos megtámadása. Az ilyen nemzeti eljárások természetesen a gyakorlatban sok akadályba ütközhetnek. A cselekmények elkövetésének helye, a terheltek, a tanúk adott esetben messze vannak az eljárás helyétől, ezért nehézkes lehet a bizonyítékok beszerzése. Ugyanakkor az ilyen eljárásoknak nagy a szimbolikus jelentősége, hiszen az igazságérzetünk ezt kívánja, és azt az üzenetet hordozza, hogy a legsúlyosabb cselekmények elkövetését nem lehet büntetlenül megúszni.

Elképzелhetetlen traumát jelent

● Milyen humanitárius következményei lehetnek az orosz–ukrán háborúnak? Minden háború rossz, minden háború szörnyű szenvedéseket hoz. A konfliktusok humanitárius következményei sokszor szembeötlők, sokszor viszont nem. Az nyilvánvaló, hogy a polgári infrastruktúra megsemmisítése, a háború miatt emberek menekülésre kényszerítése, otthonaik lerombolása mind rövid, mind hosszú távon mérhetetlen szenvedést okoz. A katonák megölése hiába lehet jogszerű, elképzелhetetlen traumát jelent a családtagjaik számára, akik nem tudják, miért nem tudnak kapcsolatba lépni hátrahagyott vagy

harcba vonult férjeikkel, édesapjukkal. Akik lehet, hogy fogságba estek, de az is lehet, hogy a harcok áldozataivá váltak, miközben rokonaik nem kaptak a halálukról vagy a fogságba esésről értesítést. A napi híradásokban azt is láthatjuk, hogy a háború elől elsősorban nők és gyermekek menekülnek. Ők eleve is kifejezetten kiszolgáltatott csoportnak minősülnek. Sokszor minden vagyonuk náluk van, ilyen helyzetekben olyan bűncselekmények áldozataivá válhatnak, mint a rablás, a szexuális zaklatás vagy az emberkereskedelem.

Ugyancsak humanitárius következménye lehet a polgári lakosság körében szétszórt rengeteg fegyvernek is, ami a háború befejezése után nagymértékben rontja a közbiztonságot, és gyakran az erőszakos bűncselekmények számának megugrásával is jár.

A hosszú távú hatások közül kiemelkedik például az iskolák lebombázása is. Amikor leállnak a harcok, felépülnek a lakások, házak, kimondottan nagy gondot jelent majd, hogy a gyerekeknek nem lesz hova menniük iskolába, pedig számukra ez jelentené a normalitásba való visszatérést, a hön várt elfoglaltságot, az első lépéseket a társadalom gyógyulása felé. Vagyis a figyelem és segítségnyújtás akkor is fontos lesz, amikor a háború ugyan véget ért, de rettenetes hatása még sokáig érezhető lesz.

Szerző: Sereg András
Fotó: Getty Images, AFP

A teljes írás az index.hu hírportálon jelent meg 2022. március 29-én.

Közös értékek, érdekek?

A visegrádi négyek országait és Németországot hagyományosan történelmi, gazdasági, kulturális kapcsolatok sokasága köti össze. Az elmúlt években e kapcsolatrendszer jelentősen megélnkült, és miközben számos politikai ellentét rajzolódott ki Berlin és a V4-es fővárosok között, a geostratégiai érkazonosságok megmaradtak. Az ukrán invázió drámai módon változtatta meg a helyzetet, történelmi, belpolitikai-választási, energiaellátási szempontok, érdekek mentén megroppantva e gyümölcsöző, az Európai Unió gazdasági prosperitása szempontjából is fontos kapcsolatrendszert.

A magyar visegrádi elnökség alkalmából a Nemzeti Köszolgálati Egyetem (NKE) Stratégiai Tanulmányok Intézete (STI) és a Habsburg Ottó Alapítvány által szervezett *Közös értékek, közös értékek?* – Németország és a Visegrádi

Négyek kapcsolata új kihívások idején című konferencia célja az volt, hogy felmérje a kialakult helyzet lehetséges következményeit, a V4-ek kohéziójának perspektíváját és Németország jövőbeni lehetséges mozgásterét a régióban.

Lehetőségek az együttműködésben

Végéhez közeledik Magyarország egy éves elnöksége a visegrádi csoportban. Az NKE rektora ennek kapcsán beszélt az elnökség kiemelt célkitűzéseiről: a gazdasági és társadalmi élet pandémia utáni újraindításában való aktív szerepvállalásról. „A régió és Európa gazdaságának helyreállítása elképzelhetetlen Németország nélkül. Németországot és a V4 országait gazdasági kötelek és kölcsönös függések megszámálhatatlan szála fűzi össze” – hangsúlyozta. Deli Gergely hozzátette: a visegrádi négyek és Németország gazdaságai, lehetőségei és pozíciói nagyban függnek az »

Rácz András a Stratégiai Védelmi Kutatóintézet tudományos munkatársa, Pröhle Gergely, a Stratégiai Tanulmányok Intézetének vezetője és Tomáš Strážay, a Slovak Foreign Policy Association igazgatója.

egymással való együttműködés intenzitásától és a változó gazdasági környezet által teremtett kihívásokra adott közös válaszok hatékonyságától. Emellett a geopolitikai konfliktusok és átalakulások a visegrádi négyek és Németország nexusában is számos további kérdés átgondolását teszik szükségessé. „A cél az, hogy a pandémia után a köztük lévő stratégiai partnerség az Európai Uniót gazdaságilag erősebbé és globálisan versenyképesebbé tegye” – fogalmazott a rektor.

Próhle Gergely, az NKE STI vezetője és a Habsburg Ottó Alapítvány igazgatója köszöntőjében kiemelte: a rendszerváltoztatás óta a magyar külpolitika és a magyar szellemi élet nagyon következetes és fontos közép-európai elköteleződéssel rendelkezik. Az intézetvezető hangsúlyozta, hogy a V4-eket és Németországot geopolitikai és kereskedelmi érdekek is összekötik, „amelyeket a kölcsönösség határoz meg”. Németh Zsolt, a Magyar Országgyűlés Külügyi Bizottságának elnöke

nyitóelőadásában a közép-európai (elsősorban lengyel), az orosz–ukrán, valamint a német–európai viszonylatot érintette. Azt mondta, mindhárom esetben az „útkeresés” fázisa figyelhető meg, amely külön aktualitást ad a konferenciának. Németh Zsolt szerint a V4-ek sikerét az adta, hogy olyan területeken működtek együtt, amelyekben egyetértettek, és távol tartották maguktól azokat a témákat, amelyekben nézetkülönbség volt köztük, mint például az Oroszországhoz fűződő viszony. Az orosz–ukrán fegyveres konfliktussal kapcsolatban megjegyezte: Magyarország következetes álláspontot képvisel, amely közelebb áll a német állásponthoz, a lengyeltől, valamint az angolszásztól viszont távolabb. Németországgal kapcsolatban pedig kifejtette: „A közös érdekek egyik fontos dimenziója a védelempolitika. A háború által okozott, potenciálisan történelmi jelentőségű változás Németország katonai ambícióinak az átalakulása. Németországra mindig úgy tekintettünk, mint egy Európa

számára gazdaságilag meghatározó, de ezekhez a gazdasági lehetőségeihez mérten katonailag gyenge országra. Nem gondoltunk arra, hogy ebben változás következhet be. Miután azonban Oroszország megtámadta Ukrajnát, a német kormány arra a következtetésre jutott, hogy a kontinens békéjének és biztonságának a garantálása Németország nélkül többé nem elképzelhető. Ez alapvetően alakítja majd át Európa biztonságpolitikai szerkezetét.” A politikus rávilágított arra is, hogy az elmúlt másfél hónapban, az ukrajnai háború kezdete óta olyan egység alakult ki Európában, amely az elmúlt években, évtizedekben elképzelhetetlen lett volna.

Európa új erőcentruma

Markus Meckel, az NDK egykori külügyminiszere, korábbi Bundestag-tag előadásában azt mondta, a visegrádi együttműködés nem lenne elképzelhető a kommunista rendszert elsöprő országok nélkül, mint például Magyarország és Lengyelország. Kiemelte: mindig is fontosnak tartotta, hogy azon közép-európai országok, amelyek megharcoltak a szabadságért és a demokráciáért, szintén alanyi jogon tagjai lehessenek az euroatlanti közösségnek. Kitért arra is, hogy az újonnan belépő tagállamok saját tapasztalataikra épülve kezdtek politizálni az Európai Parlamentben, ami Nyugat-Európában „súrlódási

Bába Iván, volt varsói nagykövet, Jakub Eberle, a prágai Institute of International Relations kutatási igazgatója és Piotr Arak, a Polish Economic Institute igazgatója.

felületet” jelentett. Az ukrajnai háború is indokolja, hogy az Európán belüli viszonyokat újrendezzék: „az EU érték- és jogi közösség, amelynek minden országnak meg kell felelnie” – mutatott rá az egykori német képviselő. Jürgen Illing, a Német–Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara korábbi ügyvezetője arról beszélt, hogy a visegrádi országok Európa új „erőcentrumát” képezik a külföldi befektetők számára. A ’90-es évek reformjai, valamint a piacgazdaságra történő átállás a kulcsa a sikernek. A közvetlen külföldi tőkebefektetésekkel ugyanis új technológiák, modern vezetési kultúra telepedett meg, és a versenyhelyzet is kedvező hatást gyakorolt a visegrádi államok nemzetgazdaságának teljesítőképességére, ugyanakkor negatív következmények is tapasztalhatók a közvetlen külföldi tőkebefektetés vonatkozásában. Jürgen Illing Magyarország külföldi megítéléséről is szót ejtett. Ezzel kapcsolatban úgy fogalmazott: a gazdasági cselekmények 50 százaléka a pszichológián alapul, így egy adott környezet megítélését proaktív módon, kommunikációs eszközökkel is övezni kell.

Rácz András, az NKE Stratégiai Védelmi Kutatóintézetének tudományos munkatársa Közép-Európa Oroszországhoz való 2014 előtti viszonyával kapcsolatban leszögezte, hogy az mindig is megosztó volt. Ukrajnában számottevő magyar, lengyel és kisebb mértékben szlovák kisebbség él. „Ebbe a kontextusba jön be a 2014-es orosz agresszió, amely kiélezte a Közép-Európában eleve meglévő különbségeket. A legfontosabb újdonság a szankciók kérdése volt, ebben a kérdésben nagyon markáns különbségek vannak a közép-európai országok hozzáállása között, viszont azt fontos látni, hogy a végén mindig mindenki megszavazza a szankciókat” – tette hozzá Rácz András. Kiéleződik a kisebbségi kérdés, és az energiatülszórás lazítása tekintetében is eltérnek a közép-európai országok álláspontjai, de különbség figyelhető meg az orosz hibrid hadviselés elleni fellépésben is. Mindezeket azonban kezelni tudták a visegrádi országok. „A februárban kitört háborúval nemcsak a szakadék nyílik szélesebbre, hanem annak láthatósága is, a törésvonalak pedig várhatóan szélesedni fognak, és hogy ez miként fog hatni a közép-európai országok együttműködésének koherenciájára, az csak a háború hosszától és kimenetelétől függ.” – jegyezte meg a szakember.

Történelmi tapasztalatok, aktuális kihívások

Tomáš Strážay, a Slovak Foreign Policy Association igazgatója a többi között a V4-es országok együttműködéséről beszélve kifejtette, hogy Magyarországot sok dicséret éri az Ukrajnából érkező menekültek befogadása és ellátása miatt. A visegrádi négyek és Németország kapcsolata fellendülőben van, de számos olyan terület létezik még, amely gyümölcsözőbbé teheti a köztük lévő kapcsolatot. Az Európai Unió védelmi pilléreinek erősítésében a V4-eknek most még nagyobb jelentősége van. Az energiaszektorról és a közös európai álláspont kialakítása mind a V4-ek,

mind Németország számára előnyös lehet. Az EU bővítési politikájával kapcsolatban Tomáš Strážay úgy fogalmazott, hogy a visegrádi térség és Németország is támogatják az új tagok felvételét.

Bába Iván egyetemi magántanár, volt varsói nagykövet kitért arra, hogy a kommunizmus idején a V4-ek hasonló „politikai élményeket” szereztek, és a ’70-es évek végén, a ’80-as évek elején fokozatosan alakult ki az az aktív kapcsolatrendszer a térség országainak politizáló értelmiségei között, amely egészen a rendszerváltoztatásig működött, majd a rendszerváltoztatást követően az új kormányokba ezek az értelmiségiek kerültek. A Közép-európai Szabadkereskedelmi Megállapodás 1992-es aláírása az országok uniós tagságának „előszobája” volt, ahol a visegrádi országok egy cél mentén képviseltek közös álláspontot. „Bár a V4-ek jelenleg történelmük kevésbé jó időszakát élik, mégis elmondható, hogy egyre fontosabb szereplői az európai politikai színtérnek” – kezdte beszédét Jakub Eberle egyetemi tanár, a prágai Institute of International Relations kutatási igazgatója. Ebből a szorult helyzetből úgy lehet kilábalni, ha felismerjük, hogy tiszteletben tartva egymás értékeit a politikában, helye van a kritikai alapú politizálásnak.

Piotr Arak, a Polish Economic Institute igazgatója egyebek mellett a gazdasági vonatkozásokról beszélt. „A V4-ek számára Németország a legfontosabb kereskedelmi partner, ami a következő években is jellemző lesz. A legnagyobb kihívás az autópárt fogja érinteni” – mutatott rá. Az Ukrajnában zajló háborúval kapcsolatban megjegyezte, Lengyelországnak nincs gazdasági indoka, hogy olyan rendszerrel működjön együtt, amely „barbár népiertást követ el Ukrajna területén”.

Szerző: Sallai Zsófia

Fotó: Szilágyi Dénes

Németh Zsolt, a Magyar Országgyűlés Külügyi Bizottságának elnöke

Több műanyag lesz az óceánokban, mint hal

Műanyagszennyezés a szárazföldi vízgyűjtőktől az óceánokig címmel rendezett közös konferenciát a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Víz tudományi Kara (VTK) és a Portugál Köztársaság Magyarországi Nagykövetsége a Ludovika főépület Széchenyi dísztermében május 3-án.

A mind a helyszínen, mind az online térben követhető esemény az idén nyáron Lisszabonban megrendezendő ENSZ Óceán Konferencia megelőző konferenciájaként szolgált. A plenáris ülés résztvevőit Deli Gergely, az NKE rektora, majd Jorge Roza de Oliveira, Portugália rendkívüli és meghatalmazott nagykövete

köszöntötte. Egyetemünk rektora beszédében elrettentő számokat sorolt a műanyagszennyezés mai mértékéről. Ugyanakkor bizalmát fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy a magyar és a portugál szakemberek együttműködése segíthet megérteni, így hatással lenni ezekre a kínzó problémákra. Portugália budapesti

nagykövete megnyitójában csatlakozott rektorunk ezen reményéhez, emellett pedig köszönetet mondott a szervezőknek.

A tudományos eseményen elsőként Szöllősi-Nagy András, az NKE VTK Víz- és Környezetpolitikai Tanszékének (VKPT) egyetemi tanára adott elő *Globális vízkészletek kontra szárazföldi szennyezés* címmel. Mielőtt közérthető összefoglalót nyújtott volna a Föld vízkészleteit érintő legégetőbb problémákból, kiemelte, hogy Portugália legalább hétszáz éve odafigyel az óceánok problémájára, így ma is képes a döntéshozók figyelmét a legfontosabb ügyekre irányítani. Szöllősi-Nagy András mai problémáink két mozgatórugójaként a népesség exponenciális növekedését, és ettől nem függetlenül

a klímaváltozást említette. Nagyon más jövő elé nézünk tehát, mint amilyen a múltunk volt – hangsúlyozta. Ám globális közös munkával, illetve az új technológiák (a számítási teljesítmény drasztikus növekedése, illetve az MI) segítségével talán elérhetünk változást. Ezt követően Jánosi Miklós Imre, az NKE VTK VKPT tanszékvezetője fejtette ki gondolatait *A lebegő műanyagok dinamikája a keletkezéstől az óceáni műanyagszigetekig* címmel. A téma egyik legegyszerűbb jelenségével kezdett, amelyet talán már mindenki látott: a tenger hullámai mindig eléri a partot. Ugyanakkor

a terület komplexitását az is jelzi, hogy az adatok kiértékelésének folyamatát két féléves egyetemi kurzus során tanulják meg a hallgatók. Jánosi Miklós Imre előadásában elhangzott, a szennyezés egyik legfőbb forrása ma a trópusokon az Amazonas folyó. Mellette a világ tíz legszennyezőbb folyója között két afrikai és hét ázsiai van. João Canning-Clode, a Madeira-szigeteki MARE Tengeri és Környezetvédelmi Kutatóintézet Tengerparti Rendszerek és Óceán Kutatócsoportjának vezető kutatója *A tengeri műanyagok 'autóstoppos' fajokat hoznak létre: tanulmányok egy atlanti-óceáni szigeten* címmel tartott

előadást, Paula Sobral, az Universidade NOVA de Lisboa professzora *Mikro- és nanoműanyagok: miért aggódunk?* címmel adott elő, végül a délelőtti szekció zárásaként Maria João Bebianno, az Universidade do Algarve professzora *A nanoműanyagok és az egyéb szennyezőanyagok keverékeinek ökotoxikus hatásai kéthéjű kagylókban* című előadását hallhatták a résztvevők.

A délutáni program során a hazai viszonyokról – a Duna és a Tisza állapotáról, valamint a mikroműanyagok által okozott környezeti károkról – is hallhattak előadásokat az érdeklődők.

Szerző: Sarnyai Tibor

Közös fellépés a mikrobiálisan befolyásolt korrózióval szemben

A mikrobiálisan befolyásolt korrózió (MIK) jelensége egyre nagyobb problémát jelent a társadalom számára. A COST Akció 2013o célja, hogy segítse a kommunikációt és együttműködést, ösztönözzön a MIK-kel foglalkozó anyagtudósok, mérnökök, mikrobiológusok, vegyészek és integritásmenedzserek között. Március végén a spanyolországi Fuengirolában találkoztak az érintett szakemberek. Az Akció Irányító-bizottságában Magyarországot Knisz Judit, a Nemzeti Közszerológiai Egyetem (NKE) Vízstudományi Karának (VTK) tudományos főmunkatársa képviseli, aki az ágazatközi kapcsolatok kialakításáért felelős munkacsoport vezetőjeként válaszolt a téma kapcsán feltett kérdéseinkre.

● A MIK a korrózióknak az a fajtája, amelyet olyan mikrobák jelenléte és/vagy aktivitása befolyásol, amelyek a korrodálódó anyag felszínén biofilm formájában fordulnak elő, és károsodást okoznak. Milyen ágazatokban okoz komoly problémát ez a jelenség? A MIK számos ágazatot érint, például az olaj- és gázipart, papíripart, a légi közlekedést, de minden olyan szektort is, ahol hűtővizet használnak (erőművek, fémipar). Komoly károkat okoz a tűzvízrendszerekben, az ivóvízhálózatokban, a szennyvíztisztítás során a beton korrózióját eredményezi, de az egészségügy sem kivétel, az implantátumok is károsodhatnak. Tulajdonképpen mindenhol számítani kell a MIK jelenlétére, ahol a fém

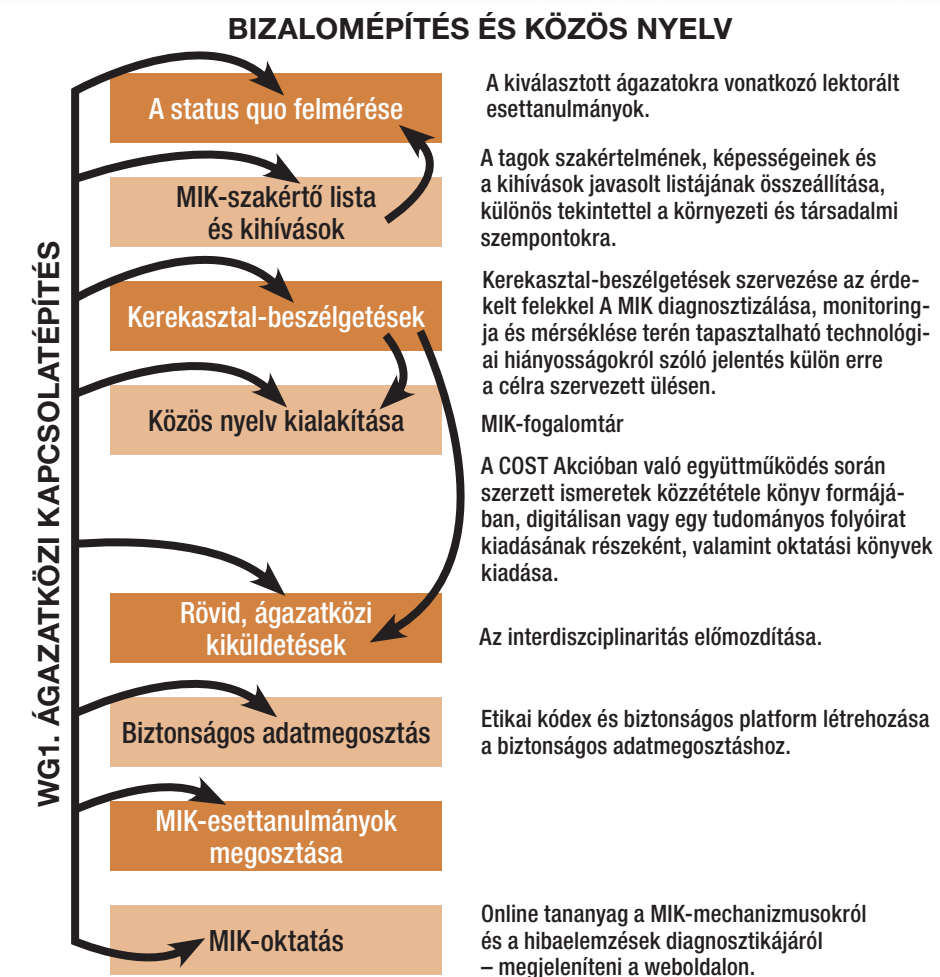
felületén biofilm kialakulhat, különösen ott, ahol pangó körülmények is előfordulhatnak. Gyakran évekbe telik, mire a MIK károsodást okoz. Találkoztam olyan esettel, ahol a korrózióálló acél csővezeték az üzembe helyezést követő három hónapon belül kilyukadt. Ennek hátterében – mint általában – üzemeltetési hiba áll, mivel az üzemeltetők/tervezők nem ismerik vagy nem vesznek tudomást azokról a tényezőkről, amelyek elősegítik a MIK kialakulását.

● A COST Akció 2013o az érintett területek szakembereit igyekszik összehozni, hogy közösen lépjenek fel a MIK-jelenség okozta problémákkal szemben. Hogyan és mikor indult el a közös munka?

2021. október végén indult a pályázat. Kétnapos tréningen kaptunk részletes tájékoztatást az adminisztratív és szakmai feladatok ellátásának menetéről. Négy évünk van, hogy a célokat teljesítsük, ennek során évente 2-3 alkalommal tartunk irányítóbizottsági meetinget, illetve a munkacsoportok és a projekt vezetésében aktívan részt vevő tagok, az úgynevezett core group, szintén évi 2-3 alkalommal találkozik. A Covid kevés előnye közül az egyik, hogy rutinná váltak az online meetingek, ami lehetővé teszi, hogy a munkacsoportok 6-8 hetente találkozzanak, és ez lényegesen hatékonyabbá teszi a projekt előrehaladását.

● Az Európai Unió támogatja a projektet. Mit kell teljesíteni a COST Akció során?

A fő cél egy európai MIK-közösség létrehozása, ezért is kapta a projekt az Európai MIK Hálózat – Új utak a tudomány, a fenntarthatóság és a szabványok számára (Euro-MIC) címet; tulajdonképpen egy interdiszciplináris és ágazatközi hálózat kialakítása a célunk. Meg kell pontosan határoznunk az európai status quo-t, ehhez esettanulmányokat kell gyűjtenünk, kapcsolatba kell lépünk a különböző ipari szektorok képviselőivel. Össze kell gyűjtenünk jó gyakorlatokat a MIK detektálásával, monitorozásával, és kezelésével kapcsolatban. Továbbá az is fontos cél, hogy a már meglévő tudást minél szélesebb körben terjesszük, és növeljük a nyilvánosság tudatosságát közösségi tudományos projektek révén,

illetve a leendő szakemberek számára egyetemi kurzusokat dolgozzunk ki.

● Az ágazatközi kapcsolatok kialakításáért felelős munkacsoport vezetőjeként milyen tapasztalatok vannak a kutatók és az ipari szakemberek együttműködéséről? Fontos tudni, hogy a MIK kutatása sokat fejlődött az elmúlt évtizedben,

ennek ellenére sokan nem ismerik, vagy alul becsülik a jelentőségét. Azt a tudást, amely felhalmozódott egyes ipari szektorokban, meg kell osztani, de ehhez bizalmat kell kialakítani, el kell indítani a párbeszédet az egyes ipari szektorok képviselői, valamint az akadémiai szektor, azaz a kutatólaborok, egyetemek között. Mindkét »

szektorban vannak MIK-kel kapcsolatos vizsgálatok, eredmények, de óriási a távolság a kettő között. Az akadémiai kutatások eredményei gyakran nem alkalmazhatók az ipari gyakorlatban, míg az ipar eredményeit nem publikálják, nem elérhetők a kutatók számára, részben a nyilvánosságtól való félelem miatt, részben az ipar nem értékeli ennek fontosságát, így az akadémiai szektor nem is tudja, hogy milyen irányban lenne érdemes a kutatásokat folytatni. Az ágazatközi kapcsolatok kialakításáért felelős munkacsoportnak pont ez az egyik fő feladata, hogy az akadémiai és az ipari szektor közötti távolságot csökkentse. Célunk, hogy közös platformot alakítsunk ki, kerekasztal-beszélgetéseket, workshopokat szervezzünk, ahol az ipar és az akadémia képviselői megoszthatják tapasztalataikat, elindulhat a bizalmon alapuló kommunikáció. A munkacsoport további célja többek között a MIK-kel kapcsolatos tudás disszeminációja, például összefoglaló tanulmányokban mutatjuk majd be a MIK jelenlegi helyzetét néhány kiválasztott szektorban, például ivóvízhálózatok, szennyvíztisztítás, zöldenergia stb., konferenciákon, workshopokon jelenünk meg, illetve oktatási anyagokat készítünk.

● **Eddig milyen sikert ért el a munkacsoport?**

Konkrét eredmények eddig még nem születtek, de megkezdődött nagyon sok részfeladat előkészítése, a feladatok kiosztása is megtörtént, határidőket szabtuk, és megindult a konkrét munka. Kézelfogható eredmények az első projektév végére várhatók.

● **Magyarország képviseletében részt vesznek más kutatók is az akcióban?** Több magyar kutatócsoporttal és ipari szereplővel vettem már fel a kapcsolatot, és invitáltam őket, hogy csatlakozzanak a projekthez. Eddig rajtam kívül egy magyar kutató vesz részt a projektben, de bízom benne, hogy hamarosan egyre többen csatlakoznak majd Magyarországról,

mivel mindenkit várunk, akinek tapasztalata van a MIK-kel, vagy esetleg olyan szektorban dolgozik, ahol ez probléma lehet, és szeretne többet megtudni erről a jelenségről. Aki csatlakozni szeretne, eldöntheti, hogy melyik munkacsoport vagy munkacsoportok munkáját szeretné aktívan segíteni. A COST Action 20130 weboldalán (<https://www.cost.eu/actions/CA20130/>) lehet csatlakozni az akcióhoz és a munkacsoportokhoz.

● **Milyen rövid távú célokat tűzött ki a munkacsoport?**

A legfontosabb rövid távú cél, hogy felmérjük a status quo-t, ehhez a munkacsoport résztvevői saját országukban minél több szektorral vesznek fel a kapcsolatot, és összegyűjtik az elérhető esettanulmányokat, illetve minél több érintett felet próbálnak bevonni a projektbe. Minél több érintett fél vesz részt, annál nagyobb az esélye annak, hogy egyik szektor jó gyakorlatát más szektorok sikeresen átültethetik a saját gyakorlatukba, és a kutatások is a megfelelő irányba mozdulnak. Ehhez minél több kerekasztal-beszélgetést kell szerveznünk és összefoglaló tanulmányokat kell publikálnunk. Egy review-t írunk a MIK jelenlegi helyzetéről, a legfontosabb kihívásokról és megoldási javaslatokról, további tanulmányokban pedig három kiválasztott szektor esetében mutatjuk be a MIK-kel kapcsolatos legfontosabb ismereteket, hiányosságokat és teendőket. Ezek az első projektév legfontosabb feladatai.

● **Milyen hatásokat várnak az akciótól?** Tudományos hatásként azt várjuk, hogy a kutatók számára hozzáférhetővé válnak valós esettanulmányok, míg az akadémia részéről az ipari szereplők gyakorlatban is hasznosítható kutatási eredményeket kapnak, amelyek által hatékonyabb lesz a meghibásodási okok azonosítása, a biztonsági és karbantartási intézkedések elvégzése. Az Euro-MIC hozzájárul majd a kutatók következő generációjának képzéséhez, és interdiszciplináris megközelítéssel

lehetővé teszi számukra, hogy az ipar meghatározó szereplőivé váljanak. Technológiai hatásként szabványos protokollok létrehozását várjuk, a környezeti szimulációk javítását, valamint a MIK-hez kapcsolódó meghibásodások értékelésének holisztikus megközelítését. Mivel a biocid anyagok használatát regionális/nemzeti szinten szabályozzák, egy európai szövetség létrehozása döntő jelentőségű, és többszörös előnyökkel jár a bevonatipar, a végfelhasználók és az ellenőrzésben tevékenykedő tanácsadó cégek számára.

Továbbá azt várjuk, hogy hosszú távon társadalmi és gazdasági haszna is lesz a projektnek, és mérsékelni lehet a korróziót, ami fontos eleme a MIK által sújtott ágazatok fenntarthatóvá válásának.

A projekt előre haladásáról, az eredményekről az akció weboldalán euro-mic.org is lehet tájékozódni.

Szerző: Bárdos Mónika

Tervezd meg te a biztonságosabb jövőt!

**NKE
HACKATHON
2022**

Döntőjéhez érkezett a Nemzeti Közsolgálati Egyetem (NKE) Innovációs és Technológiai Irodája (ITI) által meghirdetett hallgatói innovációs ötletverseny, a Hackathon. Az NKE Hackathon 2022 célja az volt, hogy a hallgatók elmélyüljenek az aktuális társadalmi-gazdasági-ipari kérdésekben, és ötleteikkel hozzájáruljanak a problémák megoldásához.

Lehet egy ötlettel több?

A versenyre 3–5 fős csapatok jelentkeztek az alábbi témákban: az államigazgatás digitalizációja; az otthon biztonsága; a digitális katonaság; a vízellátás jövője és biztonsága; a személyes adatok védelme az interneten. A megmérettetés két fordulóból állt, az elsőben a probléma, illetve az arra reflektáló megoldás bemutatása volt a cél. Ebben a szakaszban a csapatoknak egy egyoldalas összefoglalót kellett készíteniük. A jelentkező csapatok közül a legjobb öt jutott döntőbe, ők az ITI által biztosított mentorok segítségével szakmai támogatásban részesültek. A második fordulóban a csapatoknak egyenként húszperces prezentációban kellett bemutatniuk ötleteiket, amelyeket az NKE-s és külső szakemberekből álló döntéshozó bizottság három fő szempont alapján bíralt el: megvalósíthatóság, újdonságtartalom, társadalmi hasznosság, de a pontozásban

a prezentációs kritériumok is szerepet játszottak.

A zsűri elnöke Krasznay Csaba, az NKE Eötvös József Kutatóközpont (EJKK) Kiberbiztonsági Kutatóintézetének vezetője volt. A zsűri tagjai Kürtössi Jenő, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala főtanácsadója; Hőnyi Péter, a Start it @K&H inkubációs program vezetője; Németh András, az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar (HHK) Elektronikai Hadviselés Tanszék tanszékvezető egyetemi docense; Prófusz Péter, a projekt szakmai vezető-helyettese, az NKE Innovációs és Technológiai Iroda főreferense voltak.

Az eseményen Szepsi-Szűcs Levente, az NKE ITI irodavezetője köszöntötte a hallgatói ötletverseny résztvevőit és szakmai előadóit. Kohut Balázs, az NKE Fejlesztési Igazgatóságának vezetője megnyitóbeszédében rámutatott: az esemény különleges, mert ez »

a megmérettetés az egyetem első, saját szervezésű Hackathon versenye, ami azért is fontos, mert a győztes verseny-műveknek nemcsak utóélete, hanem akár üzleti hasznosítási lehetősége is lesz. „A Hackathon lényege, hogy egy problémá-ra – amelyet mentorok, tanácsadók vagy tőkealapok bárhol a világon felkarolhatnak – tényleges megoldást nyújtson. A döntőbe jutott csapatok vállalták azt, hogy kidolgoz-zák saját ötleteiket, és megmérettetnek vele, mindez ténylegesen jelentheti azt is, hogy valami olyan dolgot hoznak létre, ami az egyetemüknek és az országunknak is büsz-keséget hozhat.” Kohut Balázs hozzátette: a Hackathon versenyt az NKE a jövőben évente megrendezi, hogy a hallgatók körében kedvet csináljon ehhez a típusú gondolkodáshoz.

Kohut Balázs,
az egyetem fejlesztési igazgatója

A lakástüzek nagyrésze megelőzhető!

Mit szeretne látni a háza előtt, amikor hazatér a munkából? Fagylaltos kocsit vagy tűzoltókat? – kérdezett rá egyik legnagyobb főelműnkre a győztes csapat képviselője. Hazánkban a tüzesetek nagy százaléka elektromos eredetű, ám korai megelőzéssel a probléma kivédhető – biztosít bennünket a #CsakaPV, azaz Trencsényi Dániel, Németh Krisztián Márk és Ring Máté, akik az említett probléma megoldására speciális elektromostűz-megelőzési berendezést ajánlanak. Az új, akár házilag is beszerelhető eszköz a hálózat terhelését kíséri figyelemmel, probléma esetén hangjelzéssel reagál, tehát felhívja a figyelmet a veszélyre még a káreset bekövetkezése előtt. A védelmi eszközt minden háztartásnak ajánlják, legyen szó új építésű vagy régi lakásról, együttműködő partnerként a Legrand Csoport magyarországi leányvállalatát célozták meg. A zsűri döntése alapján a #CsakaPV csapata a megelőzhető elektromos lakástűzek témakörének körbejárásáért, és a valós veszélyre kézzelfogható termékjavaslatot kínál munkájáért kapta meg az első díjat.

Együtt az élhetőbb településekért!

Vajon létezik megoldás arra, hogy állampolgárként nyitott szemmel járva aktívan vállaljunk részt lakókörnyezetünk optimális működésében? Igen; a nonprofit célú ötlet megszületett, egy csapat egyetemista megálmodta. Botan Renáta, Nagy Gréta, Kamrás István és Molnár Ákos Ádám olyan felhasználóbarát telefonos alkalmazásban gondolkodott, amelynek egységes bejelentő felületén

minden típusú probléma jelzésére van lehetőségünk, legyen szó eltűnt személyről, illegális személtlerakóról, elcsúszott, balesetveszélyes csatornafedőről vagy elkőborolt házi kedvencről. Az ügyfélkapus azonosítással történő lakossági bejelentések központi adatbázisba kerülnének, az adatfeldolgozásban mesterséges intelligencia segítségét vennék igénybe. Az app nemcsak a fenntarthatóbb települések kialakításában vállalna kulcsszerepet, hanem az államigazgatás, illetve az önkormányzatok digitalizációját is támogatná. A második helyezést a Hol a szükség, ott a segítség nevű lakossági szolgáltató applikációt megálmodó Lesside csapata nyerte.

Az emberélet a legfőbb érték!

Új generációs komplex logisztikai és kommunikációs rendszer létrehozásán fáradozott a Kunu Márió gyors reagálású harceszotort nevű társaság. A drónrajok segítségével valós idejű információs csatornákkal rendelkező, emberi, félautomata, illetve automata irányítású, háromszintű rendszernek a tervek szerint minden eleme kapcsolatban áll majd egymással. Az emberélet megóvása érdekében készülő, hazai erőforrásokkal gazdálkodó technológiát elsősorban a Magyar Honvédség számára alakítanák ki, de a csapat, azaz Erdős Orsolya, Csengeri Dániel, Dibusz Bendegúz és Fodor Márk Joszipovics kettős felhasználásban, a katonai mellett civil lehetőségekben is gondolkodik. A többkomponensű rendszer egyes elemei önmagunkban már léteznek, hozzáférhetőek, de egységben működve, valós időben kommunikálva, folyamatos korrekció képességével ellátva még nem. A modern gondolkodást képviselő ötlethez együttműködő partnereként a Rheinmetall nemzetközi hadi- és járműipari vállalatot, valamint a zalaegerszegi ZalaZONE Járműipari Tesztpályát jelölték meg a csapat tagjai a *Digitális logisztika a harc téren* című

előadásukban, amellyel a harmadik helyezést érték el.

Az első prezentációtól a szabadalmi eljárásig

Az eseményen nemcsak a hallgatói csapatok mutatkoztak be, hanem az innováció és a startupok világát érintő szakmai előadások is elhangzottak. Kürtössy Jenő, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala szabadalmi főtanácsadója *Hogyan védjük meg innovációs ötletünket?* című előadásában az iparjogi védelem legfontosabb, legalapvetőbb lépéseiről beszélt, és a különböző oltalmi formák bemutatásával adott hiánypótló összefoglalást az ötletverseny résztvevői és minden érdeklődő számára.

A startupok definíciója mellett azok legfontosabb jellemzőiről, hatékonyságukat befolyásoló tényezőkről, a globális piac előnyeiről, a csapat-összeállítás fontosságáról és a kiberbiztonsággal foglalkozó cégek legnagyobb kihívásáról, a bizalom kialakításáról és megtartásáról adott átfogó képet Illés Gábor, az OXO Cybersecurity Lab igazgatója a *Kiberbiztonsági startupok – lehetőségek és kihívások* című előadásában.

A Start it @K&H program nyújtotta támogató lehetőségekről tájékoztatott Hőnyi Péter a *Startupok kezdeti életpályája és lehetőségei* című előadásában. A Start it @K&H inkubációs program vezetője egyebek között hangsúlyozta: évente kétszer van lehetőség

a programhoz csatlakozni, legközelebbi
összel. Jelenkezésnél három tényezőt
értékelnek: a csapatot, az ötletet és
a csapat által képviselt üzleti modellt.
Hogyan keltsünk jó első benyomást az
erre rendelkezésre álló, mindössze három
másodperc alatt? – tette fel a kérdést
Szakos Judit, az NKE Eötvös József
Kutatóközpont Amerika Kutatóintézet
tudományos segédmunkatársa *Mire elég
egy pitch?* című előadásában. Szakos
Judit egyebek mellett kiemelte: a pre-
zentációknál a probléma bemutatása
és megoldásának alátámasztása mellett
fontos az érzelmi hatás elérése is a meg-
felelő felütéssel.

Szerző: Páhy Anna
Fotó: Halápi Katinka

A DÖNTŐBE JUTOTT CSAPATOK ELŐADÁSAIK SORRENDJÉBEN

- ◆ **#CsakaPV**, az NKE Rendeshettudományi Kar Katasztrófavédelmi Intézetének képviseletében, otthon biztonsága témakörben, előadásuk címe: **Megelőzhető lakástűzek.**
- ◆ **SmartLadies**, az NKE Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar (ÁNTK) képviseletében, otthon biztonsága témakörben, előadásuk címe: **Okosotthon krónikus betegeknek.**
- ◆ **MZSZK** az NKE ÁNTK képviseletében, digitális katona témakörben, előadásuk címe: **A digitalizált katona.**
- ◆ **Kunu Márió gyors reagálású harccsoport** az NKE HHK képviseletében, digitális katona témakörben, előadásuk címe: **Digitális logisztika a harctéren.**
- ◆ **Less-ide** az NKE ÁNTK képviseletében, államigazgatás digitalizációja témakörben, előadásuk címe: **Hol a szükség, ott a segítség.**

Az NKE Hackathon 2022 az NKFI Alapból finanszírozott 2019-1.2.1-EGYETEMI-ÖKO-2019-00014 azonosítószámú, „Közszolgálati Technológia Transzfer Kezdeményezés (KTTK)” című projekt keretében valósult meg.

Katonaszentek: Szent Johanna – május 30.

Szent Johanna a francia történelem egyik legsötétebb korszakában élt, neve egybeforrt az országa angolok alóli felszabadítására tett erőfeszítésekkel. A testi-lelki tisztaság példaképe a foglyok, a vallásosságuk miatt kigúnyolt emberek, a távírók és a rádiókezelők védőszentje, Franciaország patrónusa, de kifejezetten a francia katonák védőszentje is.

Johanna és családja örökös nemesi rangra emelkedett, szülőhelye adómentességet kapott. A szenvedésektől való felszabadulást Johanna az angolok teljes kiűzésében látta, ám VII. Károly intrikus tanácsadói ebben hátráltatták. Champiègne védelme alatt 1430. május 23-án az ellenség kezébe került, és eretnakség vádjával máglyahalálra ítélték. Utolsó szava Krisztus neve volt. Hamvait a Szajnába szórták. Huszonöt év után VII. Károly francia király jóvátételi eljárást indított, III. Callixtus pápa intézkedése nyomán rehabilitálták. 1920. május 16-án szentté avatták, 1944-ben pedig XII. Pius pápa Franciaország patrónusának nyilvánította. Fegyverzetben, zászlóval a kezében ábrázolják. Nevének jelentése: „Isten irgalmas volt”, „az Úr ajándéka”.

Szerző: Tasi Tibor

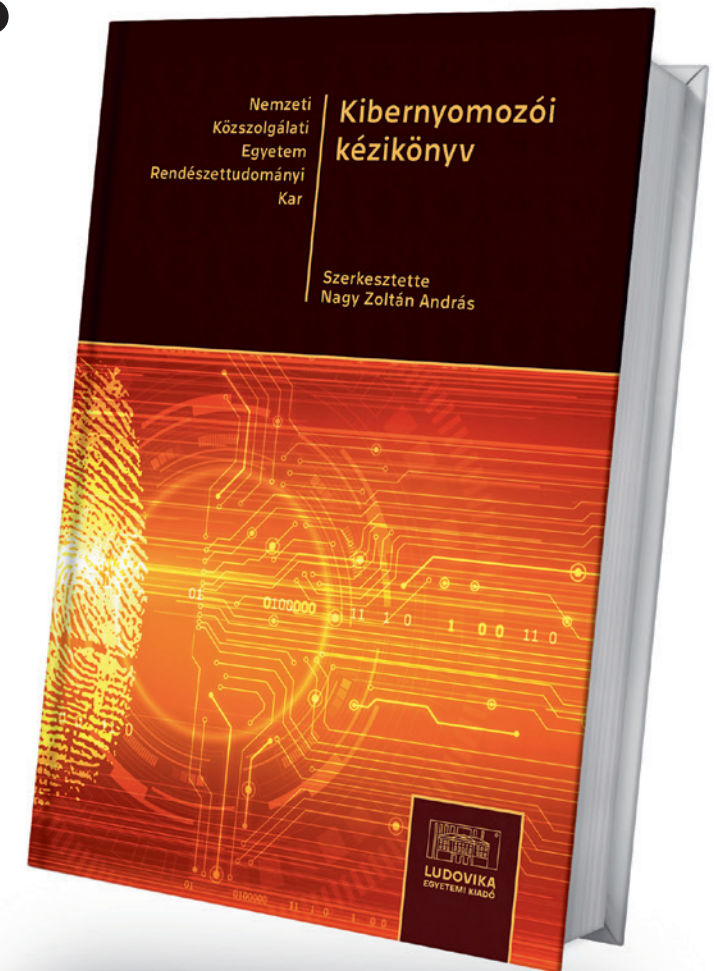
Kibernyomozók nagyítóval?

Napjainkra szinte mindenkit ért már valamilyen negatív élmény, atrocitás, támadás, vagy vált netán bűncselekmény áldozatává az interneten. Könnyűszerrel áldozatokká válhatunk egy olyan világban, amelyben gyerekjáték kitalált személyazonosság mögé bújni.

A számítástechnika forradalma által nyújtott előnyöket mindennapi életünkben szinte észre sem vesszük, természetesnek tartjuk. A számítógép jelen van a munkánkban, és teret hódít otthonainkban is. A digitális technológia újabb és újabb vívmányaival azonban a bűnelkövetők eszköztára is bővült. A számítástechnika ma már nemcsak online támadásokban, hanem a valós térben elkövetett, tradicionális bűncselekményekben is szerepet kaphat.

Csak a legegyszerűbb példát említjük: a felhasználó azt látja, hogy a számítógépe működik, minden alapfunkcióját ellátja, tud vele böngészni, e-mailt írni stb. Ám nem kizárt, hogy a számítógép már zombigép, azaz része egy mások által üzemeltetett, rosszindulatú hálózatnak. Tehát egy másik személy (a botnet gazdagép felhasználója) átvette az uralmat a sértett számítógépe felett, és az eszköz már másnak bányászik bitcoint vagy egyéb virtuális valutát. Az átlagfelhasználó legfeljebb azt érzékeli, hogy számítógépe a szokottnál valamivel lassabb, nehezebben tölti be a kívánt weboldalt, valószínűleg nem gyanakszik arra, hogy eszköze éppen terheléses támadásban vesz részt, és arra használják, hogy egy célzott szervert működésképtelenné tegyenek.

Fontos megérteni, hogy a számítástechnikai rendszerekben kezelt elektronikus adatok bűncselekmények bizonyítékai lehetnek, így ezen digitális adatok megszerzése, megváltoztathatatlanáguk biztosítása új eszközöket és módszereket igényel. Ez azt jelenti, hogy a jogalkalmazóknak is meg kell ismerkedniük az új típusú bűncselekményekkel, azok eszközeivel, az elektronikus adatok bizonyítékként való felhasználásával. Az elektronikus adat ugyanis egy tényállás

rekonstruálásának elengedhetetlen eszköze, olyan digitális nyom, amely – hasonlóan a fizikai nyomokhoz – az adott bűnyűben folytatott nyomozás sikerének egyik kulcsa lehet. A Ludovika Egyetemi Kiadó gondozásában nemrégiben megjelent, több szerző által jegyzett új kötet elsősorban a számítógépes vagy a kibertérben elkövetett bűncselekmények nyomozásával foglalkozó szakemberek oktatására, felkészítésére készült, de a téma iránt érdeklődők számára is hasznos ismereteket nyújt.

Szerző: Sarnyai Tibor

Nagy Zoltán András (szerk.): Kibernyomozói kézikönyv. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2022.

Milyen lesz a digitális közteherviselés?

A közjó érdekében általánosan minden állampolgárra kiterjesztett kötelezettség, azaz a közteherviselés elve – nagyon leegyszerűsítve – azt fejezi ki, hogy adót mindenkinek kell fizetnie. Hazánkban először a Rákóczi-szabadságharc idején próbálkoztak megvalósításával, végül csak az 1848-as tavaszi törvényekkel sikerült bevezetni.

A közteherviselés a 21. században – nem csak itthon – ismét komoly kihívások elé néz.

Nemzetközi adóharmonizáció, közösségi gazdaság, robotok által végzett munka – ezek egy új, a Ludovika Egyetemi Kiadó gondozásában idén megjelent, testes, több mint 500 oldalas tanulmánykötet legfontosabb hívószavai. A kötet szerzői arra vállalkoztak, hogy a digitalizáció folytán létrejött új műszaki, gazdasági jelenségek okait és következményeit feltárják. Ezek a trendek globális hatásuk miatt szinte pillanatok alatt váltak életünk részévé. Sok más szempont mellett ez az átalakulás igen hamar felveti a közteherviselés fogalmának gyökeres újragondolását is. Ugyanis a világgazdaság teljesítményében a globális digitális szolgáltatók egyre nagyobb részarányt képviselnek, így a jelenlegi méltánytalan, a fizikai jelenlétben alapú adóztatási rendszer megváltoztatása egyre sürgetőbbé válik.

A *Közteherviselés a digitális jólétben* című kötet rávilágít arra a komplexitásra, amely mai környezetünket jellemzi, és amelynek figyelembevétele nélkül ma már nem adhatók a kötetben vizsgált kérdésekre megalapozott válaszok. A nemrégiben kiadott könyvben olvasható tanulmányok három jelentős téma köré csoportosulnak. Az első rész bemutatja a legnagyobb

dotcom, azaz digitális szolgáltatásokat nyújtó társaságok hatását a globális és a magyar gazdaságra. A második rész a sharing economy, azaz a közösségi gazdaság jelenségével foglalkozik. A kötet harmadik része pedig az ipari tevékenység átalakulására, kiemelten a robotizáció gazdasági és társadalmi hatására fókuszál. A könyvben szereplő tanulmányok igen alaposan mutatják be a legújabb gazdasági trendek társadalmi-gazdasági elméleti hátterét, valamint az ezekhez kapcsolódó nemzetközi esettanulmányok segítségével a megvalósulás különböző gyakorlatait.

A kötet egyetemünk „A jó kormányzást megalapozó közszolgáltat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt uniós projektjének keretében jelent meg. A könyvet tartalma és szisztematikus felépítése egyaránt alkalmassá teszi arra, hogy az államháztartás és közpénzügyek, valamint a digitális ökoszisztéma témájú egyetemi tantárgyak oktatási anyagának részévé váljék.

Szerző: Sarnyai Tibor

Borbély Katalin – Filep Bálint (szerk.): *Közteherviselés a digitális jólétben*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2022.

IMPRESSZUM • **bonum publicum** a Nemzeti Közszerződési Egyetem magazinja • X. évfolyam 4. szám. • Felelős kiadó: Nemzeti Közszerződési Egyetem
 • A kiadásért felel: Deli Gergely rektor • Főszerkesztő: Szilágyi Dénes, email: bonum.publicum@uni-nke.hu • Tervezőszerkesztő: Tóth Zoltán • Olvasószerkesztő: Bujdosó Hajnalka
 • Újságírók: Bárdos Mónika, Gyalog Kincső, Gyertyánfyné Kovács Lilla, Páhy Anna, Pap Melinda, Sallai Zsófia, Sarnyai Tibor, Tasi Tibor
 • Hirdetések: Darabos Dávid, Fehér Angéla, Sövény Szabolcs • A szerkesztőség címe: NKE Tőparti épület 107 iroda; 1089 Budapest, Diószegi Sámuel utca 23. • Tel.: (1)432-9000/20409
 • Címlapfotó: Szilágyi Dénes • Stockfotó: Depositphoto • Nyomdai munka: Gelbert ECO Print Kft. • Felelős vezető: Gellér Róbert ügyvezető

Ludovika Könyvesbolt

Nemzeti Közszerződési Egyetem, Oktatási Központ
 1083 Budapest, Üllői út 82.

+ 36 1 432 9000 / 20 444-es mellék
 vasarlas@ludovika.hu

Nyitvatartás: hétfőtől csütörtökig: 7.30–16.00-ig, pénteken: 7.30–13.30-ig
 webshop.ludovika.hu

Instagram Facebook Ludovika Egyetemi Kiadó

LUDOVICA
 EGYETEMI KIADÓ

93. Ünnepi Könyvhét

2022. június 9-12.

Keresse standunkat a Duna-korzón!

www.ludovika.hu

  Ludovika Egyetemi Kiadó

**NEMZETI
KÖZZSOLGÁLATI
EGYETEM**
LUDOVIKA

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ